27ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7360 9 ՅՈՒԼԻՍ 1910

ՈՒՐԲԱԹ

22 Juillet 1910 27me année N. 7360

ՏԷՐ ՆԻ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ

Գրութիւնք եւ չեն տրուիր

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ էջը

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԵԼԱՖԹԻՍ

Արեւելք

ԱԶԳԻՆ ՕՐԱԹԵՐԹԸ

10 PARAS

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

ԼԱՅԷՆ ԴԷՊԻ ԳՈՐԾ

Լայը բնական պէտք մը. — Թէ լայը բնական ու միանգամայն հոգեւոր կան պէտք մըն է, կը հաստատուի գիտականօրէն և մարդկային փորձառութեամբ։ Լայը՝ սիրող ու ազնիւ, անձնուէր ու անձնուրաց և վտանգաւոր ու արնալի սրտերու յատուկ է։ Մարգասէր ու կարեկից անձեր չեն կրնար զսպել իրենց յուզմունքն ու արցունքը՝ երբ տեսնեն խեղճին տառապիլը, որբին անտէրութիւնը, ակարին հալածուիլն ու խողխողուիլը, վերջապէս երբ տեսնեն թշուառութիւնն իր ծայր աստիճանին հասած ո՛և է կերպով, մանաւանդ երբ այդ թշուառութիւնն ո՛չ թէ բնական՝ այլ մարդկային սերունդի որոշ դասակարգի մը կամ կարգ մը անձերու կողմէ պատճառուած է։ Վշտահար, տառապած ու արնալի սրտեր ալ կ'ողբան բուն իսկ իրենց տարաբաղդ վիճակին վրայ։ Այսպէս մարդիկ կուլան յաճախ կամ իրենց անձնական նեղութեանց ու թշուառութեանց վրայ և կամ իրենց սիրելեաց ու նոյն իսկ իրենց նմանեաց դառն ու ցաւալի կացութեան վրայ։ Երկու պարագային մէջ ալ լայը բնական ու մարդկային է։ Ինչպէս որ ծարաւը գաւաթ մը պաղուկ ջրով կ'անցընէ իր պապակը՝ անանկ ալ թշուառութեանց ու դժբաղդութեանց ծանր ու անտանելի բեռին տակ ընկճուող անձը լացով միայն կը կազդուրուի, կը սփոփուի մի քիչ կարծես։ Եւ, ա՜հ, քանի՜ վսեմ ու ազնիւ է այն արտասուքը որ սիրող սիրտ մը կը թափէ իր նմաններուն թշուառութեան ու դժբաղդութեան վրայ։ Հաւասարապէս ազդեցիկ չե՛ն մօր մը թափած արցունքը իր վաղամեռ զաւկին վրայ և Հայուն ողբն ու լայը իր խողխողուած ազգի անհատներուն վրայ։ Վերջին լայը լացերուն է՛ն ազնիւը, է՛ն ազդեցիկն է ըստ իս։ Կա՛յ, գտնուա՞ծ է աշխարհի վրայ երանելի անձ մը որ երբեք լացած ու արտասուած չըլլայ։... Եւ անձնապէս չեմ կարող երեւակայել այդպիսի մի անձ։ Ո՛ր մէկ մարդկային սիրտ չզդացուիր, չի յուզուիր ու չի լար ի տես աղէտի մը, չարիքի մը։ Որպիսի՞ անձ կրնայ զսպել իր արցունքները երբ տեսնէ վայրագ խուժանի մը տակը ու անպաշտպան կիներու ու այրերու, անմեղունակ մանուկներու վրայ սուրով յարձակումն ու զանոնք խողխողելը։ այսպիսի ահաւելի հակամարդկային տեսարանի մը առջեւ գտնուող ու չյուզուող մէկը մարդկային կերպարանքի մէջ գայլի սիրտ ու բնութիւն ունեցող է։ Բայց տառապած, հարստահարուած ու մորթուելու դատապարտուած համայնքի մը՝ որպէս եղած է մեր նահատակ հայ ազգը, ողջ մնացող անհատներն են որ իրենց սիրելեաց ու արնակիցներու սրախողխող ըլլալուն վրայ իրաւունք կ'ունենան հանուր աշխարհի առջեւ սգալ ու լալ։ Եւ ասո՞ր համար էր սր մենք նահատակ Հայերս լացի՞նք, մի՞շտ ու շարունակ լացինք, մանաւանդ Աստանայի վայրագ, անլուր ու աննախընթաց եղեռնին վրայ այնչափ լացինք որ շատերուս լացի ակերն ալ ցամքեցան, չորցան։ Հայերուս այդ աղիողորմ լացն ու ողբը չա՞տ բնական էր։ Սակայն՝

Լացը տկարին զէ՞որ կը կոչուի

ի՞նչ է տկար մանուկի մը զէնքը։ լացը միայն։ Երբ ան սպառնալիք կրէ և կամ ծեծ ուտէ իրմէ մեծէ մը կամ զօրաւորագոյնէ մը, կը սկսի լալ ու լեզուին տար Այսպէս մանուկ մը ինքնապաշպանութեան իբրև զէնք լացը միայն կը գործածէ՝ անկէ զատ ուրիշ միջոց ու կարողութիւն չունենալուն համար։ Ու մանուկ մը այդ տկար զէնքով չա՞տ անգամ կը յաջողի համակրութիւն ու գութ շարժել ու պաշտպանուիր։ Սակայն եթէ մանուկ մը չարունակ ամէ՛ն բանի համար լայ իր լացը հետզհետէ ձանձրացուցիչ ու տաղտկալի կը դառնայ նոյնիսկ իր ծնողաց համար ա՛լ և ալ նկատի չառնուիր։

Մենք՝ հայերս ալ մանուկի մը պէս լացինք մեր ծով ծով տարտերուն, թափած արիւններուն համար։ այո՛, լացինք ու տակաւին կուլա՞նք ալ գութ ու համակրութիւն չշնչելու և պաշտպանուելու, իրաւունքնիս ձեռք բերելու համար։ Ի՞նչ ընէինք, ուրիշ ճար ու ճամբայ չկար, կը խորհէինք, ասոր համար լալկան երեխաներ դարձանք, լացինք մանուկի միջոցաւ, լացինք մարդասէր (.˙.˙.) Եւրոպային առջեւ։ Բայց ի՞նչ արդիւնք յառաջ բերին մեր լացն ու ողբը։... Երբ Աստանայի մեծ եղեռնը, մեծ նախճիրը կը գործուէր և մարդասէր կոչուող եւրոպական նաւեր ականատես էին Կիլիկեան ահաւելի ջարդերուն, երբ անոնք իրենց ականջներովը լսեցին հրացաններու բոմբիւնները, տկարներու ու անպաշտպաններու ողբն ու աղաղակը, սուրով ինկածներու վերջին աղիողորմ հռնդիւնները ու տեսան հրդեհն ու աւերը, տեսան թալանողներուն և իրենց սիրելիքը ամէն բանը կորանցնողներու եղկելի վիճակը ի՞նչ ըրին... լուսանկարեցին միայն Մեծ-եղեռնի ահաւելի տեսարանը ու քարացեալ մնացին թափուած աղիողորմ արցունքներու առջեւ։ Ապագայ պատմութիւնը Աստանայի եղեռնին հանդէպ ներկայ քրիստոնեայ Եւրոպայի քար-անտարբերութիւնը իբրև մեր ու ամօթ սև էջերով պիտի պատմէ։ Այսպէ՛ս ո՞վ լսեց մեր լացը, ո՞վ ականջ դրաւ մեր տառապանքին...

Հայը լալկան ազգ.—Անոնք, քրիստոնեայ և մարգասէր Եւրոպացիք աւա՜ղ հեգնեցին մեր լացն ու ողբը իրենց քար անտարբերութեամբը և մեզ լալկան ազգ կոչեցին, այդ պիտակը փակցնել յանդգնեցան ոմանք մեր ճակատին։ Ցեսան մեր կրած զըրկանքներն ու հարստահարութիւնները, տեսան մեր զուլումն ու հեղեղումն արիւնը և լալու իրաւունքն ալ չտուին մեզի։ Բսին «մի՛ լար», նման այն ուսուցչին որ յանիրաւի կը ծեծէ իր աշակերտը և չթողուր ալ որ լայ։ Բայց եթէ սա եւրոպական էն տոկուն սեպուած ազգերէն ո՛և է մէկը մեր տեղն ըլլար ի՞նչ պիտի ընէր, պիտի դիմանա՞ր Դամոկլեան սուրին, բռնակալութեան անպարտելի հիթլրային որ հայութիւնը մի՛շտ տանջեց ու մահացուց, պիտի պահէ՞ր իր ազգային գոյութիւնն, իր տոհմային յատկութիւնները, իր կրօնն ու հաւատքը... մենք, սիրելի հայ ազգակիցներս, թէեւ մեր տկարութենէն չէր որ լացինք (թող անոնք մեր լացը տկարութեան վերագրեն) այլ մեր կրած տառապանքի ու մարտիրոսութեան անբաղդատելիօրէն աննախընթաց ըլլալուն, բայց ա՛լ ժամանակը եկաւ որ լռենք, գոնէ լանք բայց ուրիշին առջեւ չլանք, մենք մեզի միայն լալով մեր լացը մեզի պահենք։ Զէ՛, հայը ի բնէ տոկուն ու դիմացկուն ազգ մը որ Ճենկիզխաններ, Լենկդիմուրներ, Համիտներ տեսած է, որ արեան ծովերէ անցած է և տակայն պահած է իր գոյութիւնն ու ինքնութիւնը, ա՛լ եւս պէտք չունի լալու, լացի բողոքով իր խնդիրքները ներկայացնելու Սահմանադրական կառավարութեան։ Հապա ի՞նչ ընելու ենք զուլումէ ազատելու, մեր իրաւունքները ձեռք բերելու և պաշտպանուելու համար։

Մեր իրաւունքն ու պահանջները ձեռք բերելու համար լայը թաղելու ենք մեր էութեան ալքերուն մէջ և ստեղծելու ենք մեր մէջ կորովի ու գործունէութեան փրկարար ոյժը։ կորովն ու գործունէութիւնն ալ մեզ առաջնորդելու են սիրոյ, միութեան և կազմակերպութեան և մենք ձեռք ձեռքի տուած հարթելու ենք մեր առջեւ գտնուած դժուարութեան լեռը։ Վերջապէս որպէսզի Օսմ. Սահմանադրական կառավարութենէն կարենանք մեր պահանջներուն գոհացումը ստանալ, ամէնէն աւելի բարոյական ոյժ ու կորով ունենալու ենք։

Ասկէ զա՞տ ուրիշ ճամբայ ու միջոց չկայ։

Օ՜ն, ուրեմն, ԼԱՅԼ'Ն ԴԷՊԻ ԳՈՐԾ, ո՛վ տառապեալ ազգակիցներս։

ԱՐՇԱԿ Ե. ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

ԱՆՀԵՏԱՁԱԾ ԴԷՄՔ ՄԸ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՍՎԱՃԵԱՆ

Թերթերը կը ծանուցանեն Կարապետ Սվաճեանի մահը որուն Թաղումը կը կատարուի այսօր Օրթաքէօյի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին մէջ։

Կարապետ Սվաճեանի անունը գրեթէ անծանօթ մնացած է նոր սերունդին, այն սերունդին որ 96ի արիւնրքի թուականէն եռաքը կազմուեցաւ, մինչ իր նախորդը, գրեթէ մեծ մասամբ, արտասահման կ'ապաստանէր, երկրէ երկիր թափառական։

Եւ սակայն Սվաճեան ունեցած է իր ազգային գործիչի շողշողուն ու մեծաշխատ շրջանը, երբ 1884ին մէկ քանի երիտասարդներու հետ կը հիմնէր Արեւելքը, օրուն վարչական խորհուրդին գործօն անդամներէն մին եղաւ երկար տարիներ։

Մինչեւ այն տեսն անծանօթ մնացած՝ շնորհիւ Արեւելքի հրատարակման, յանկարծ ծանօթ անուն մը դարձաւ Կարապետ Սվաճեանը։ Երիտասարդ, համակրելի ու եռանդուն, վիճող ու պայքարող, օսմ. պանքայի մէջ լաւ դիրքի մը տիրացած՝ Կարապետ Սվաճեան կրցաւ կարճ ժամանակի մէջ համակրութեան մթնոլորտ մը ստեղծել շուրջը, թէ՛ «ազնուապետական» և թէ ժողովրդական շրջանակներու մէջ։ Ու այսպէս հետզհետէ երեսփոխան, քաղաքական ժողովի անդամ, թաղական, են. ընտրուեցաւ, բարեսիրական ընկերութիւններու մասնակցեցաւ, պարտականներու կարգադիր յանձնաժողովներուն անդամ եղաւ ու դարձաւ վերջապէս ազգային գործիչ մը, որուն ներկայութիւնն ու աշակցութիւնը գրեթէ անհրաժեշտ համարուած էր ամէն գործի մէջ։ Եւ եղաւ վայրկեան մը ուր ազգային գործերու մէջ իր ազդեցութիւնն ու հեղինակութիւնը գերակշիռ հանգամանք մը առին։

Պէտք է խոստովանիլ սակայն որ Սը վաճեան իր մասին զարգացումովը ու կարողութեամբը չէր արդարացներ հաւատաւի այս յանկարծական բարձրացումը, բայց ասոր փոխարէն անընկճելի բարի կամեցողութիւն մը և բարոյական պարկեշտութիւն մը ունէր որոնք կը փոխարինէին զարգացման ու կարողութեան պակասը։

Փառքի այդ չրջանը տեւեց այնքան ատեն որ Արեւելքի հանրային կարծիքի առաջնորդը և ուղղիչ եղաւ իր մասուրական երիտասարդներու խումբովը։

Բայց ահա՛ Գուլ-Գարի դէպքը վրայ հասաւ, Յեղափոխական շարժումը ծայր առաւ Պոլսոյ մէջ, Լեւոն Բաշլեան սպանուեցաւ փախչիլ և Արփիար Արփի արեան բանտարկուեցաւ։ Ցեսայ հիմնուեցաւ Հայրենիքը որուն շուրջ հետզհետէ բոլորուեցան Արփիարեանի կազմած խումբը և Արեւելքի շատ բան կորսնցաց իր հեղինակութենէն։ Ազգային գործունէութիւնն ալ բոլորովին նոր ուղղութիւն մը առաւ, յեղափոխական ուղղութիւն մը որմէ հետու մնաց Սվաճեան։

Ու կամաց կամաց անկումը սկսաւ իրեն համար ու օր մը ալ բոլորովին մոռցուեցաւ անունը։ Ինքն ալ անձնական հոգերէ ծանրաբեռնուած՝ կարծես յօժարակամ անշշտմնալ կ'ուզէր հանրային գործունէութենէն, գուցէ զգալով որ իր մատուցանելիք ծառայութիւններուն քանակութիւնը սպառած էր։

Ցեսայ վրայ հասան նաեւ նիւթական դժբախտութիւններ, Սվաճեան սխալուեցաւ թողուլ իր պաշտօնը և գնաց Բարիզ, ուր յաճախ կը տեսնէի զինքը հոն գտնուած միջոցիս։ Ընկճուած, յոգնած, ծերացած երեւոյթ մը ունէր, նիւթական մտատանջութիւններու մատնուած, չարաչար ալխատութեան մը փոխարէն՝ հազիւ օրապահիկը կարենալով ճարել։ Ու իր փառքի օրերը գիտցողի մը համար դժնդակ տեսարան մը էր այս։

Սահմանադրութեան հռչակումէն ետքը վերադարձաւ Պոլիս և քաղաքական ժողովի անդամ անուանուեցաւ։

Բանի մը ամիս առաջ տեսայ զինքը։ Զուարթ ու կայտառ կերպարանք մը ունէր ու շատ աւելի երիտասարդ գայլ զինքը քան Բարիզ եղած ատեն։

Ինքն ալ իր գոհութիւնը յայտնեց արդի վիճակէն։

— Վերջապէս հանգստացայ ու ա՛լ պէտք ունէի հանգստեան։

Այդ կայտառութիւնը սակայն խաբուսիկ է եղեր։ Քիչ յետոյ իմացանք որ կարապետ Սվաճեան անկողին ինկած է ու ստամոքսի քաղցկեղէ կը տառապի և ահա՛ այսօր կը թաղեն զինքը։

Հանրային պարկեշտ գործիչի այս դագաղին յարգանքով կ'ուղղենք մեր հուսկ ողջոյնը։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՖԵԱՆ

ԳԱԻԱՌԻՆ ՅԱՒԸ

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ

Ճակատագրականօրէն դժբաղդ այս մեծածաւալ նահանգը իւրովի ամփոփուած իր ցաւերուն մէջ ջղաձգական երկունքի մը մէջ կարծի։ Ասիական Թուրքիոյ ամենէն աւելի մոռցուած անկիւնը, ներքին գաւառներուն սիրաբ՝ որուն արիւնը ինքիր մէջ լճացած՝ կը մնայ, չի տարածուիր մարմնոյն ամէն կողմերը որ կազդուրիչ բլլալու ամէն առաւելութիւն ունի։

Աշխարհագրական օրէն Տիգրանակերտի կուսակալութիւնը 45 հազար քառ. քիլոմարածութիւն ունի, ինքն առանձին աւելի մեծ է քան ամբողջ Զուիցերիան։

Դիրքը՝ չքնաղ է, կլիման մին է այն արդիւնաբեր կարծուածներէն՝ որոնք բնական ուշիմութիւն մը և կորով մը կուտան իրենց պատկերուն։ Դարանաւորի լեռները կը անուանեն ընտանի կենդանիներու ամենէն ընտիրները, դուարը աննման է։ Հ ղը՝ մէկի դէմ 60 և 100 կը փոխարինէ, իսկ Տիգրիսը՝ Տիգրանակերտի Մայրենդոն է, այնքան արգասաբեր և այնքան ապարդիւն։

Կարծեմ քանի մը խօսքով կրցայ գաղափար մը տալ Տիգրանակերտի դիրքին բնական ուսաւելութիւններուն վրայ, հետեւութիւնը դուք հանեցէք, թէ քիչ մը հանրային վատահութիւնով և կառավարական նախաձեռնարկութիւններով ի՞նչ հասոյթի աղբիւրներ կրնան առաջ բերուիլ։

Սակայն այս կուսակալութիւնը կը գտնուի այնպիսի անկիւն մը, որ զուրկ է հաղորդակցութեան ամէն միջոցներէ։ Իր ամենէն մօտ նաւահանգիստն է Իսքէնդերուն՝ որ 12-15 օրուան հեռաւորութիւն մը ունի, Սամսունը 14-17 օրուան։ Երկաթուղին առնուազն 10 օրուան ճամբայով կրնանք գտնել։ Հակառակ այս դրկանքներուն Տիգրանակերտ եղած է վաճառականական կեդրոն մը՝ ներքին քանի մը գաւառներուն։ Ինչո՞ւ և ի՞նչպէս։ Եթէ հարցնող ըլլայ դիւրին է պատասխանել որ Տիգրանակերտցի հայը զրկուած ամէն հողային և երկրագործական գործառնութիւններէ՝ և իր շատութեան պատճառով սեղմուած է վաճառականական գործերով զբաղիլ, և յաջողած է քիչ շատ այլի դարձնելիք հրապարակ մը կազմել։ Տիգրանակերտի շրջակաները եթէ փնտռելու ըլլանք չենք կրնար գտնել չեն գիւղ մը, բոլորը կործանած՝ աւերուած վիճակի մէջ են, բաղդատմամբ Տիգրանակերտի աւելի չէն են Խարբերդի, Սեբաստիոյ և կեսարիոյ շրջակայ հայաբնակ գիւղերը։ Վանքերը — աւերակ վանքեր անցեալ փառքերու — շատ են։

Նպատակս աւելի բնակչութեան վրայ գաղափար մը տալ է ոչ թէ հանրագրաւ ձեռնարկներու թելադրութիւններ ընել։

Հաւասարապէս, հայ թէ թիւրք, զուրկ են կրթութենէ։ Նոր ըլլալով հաշիւ կ'երեւան մատի վրայ համբուելիք զարգացած երիտասարդներ։ Հայաշատ գաւառի մը մէջ կրթութեան այս առձեռնադրեր են. (Աղասիին) կը չնորհաւորե՞նք զձեզ, պարո՛ն, և կը մաղթենք որ գործքո՛վ ըլլաք հերոսներ...։

Աղասի (մանր աչքերը բացխփելով).— Մենք արդէ՞ն հերոսներ ենք. Լոնտոնէն մեր մեկնած օրէ՛ն կը սկսի հերոսութիւնը. հաւկա՞ք, քեհեա՛, որ մենք ի պաշտօնէ հերոսներ ենք. մա՛հ կամ ազատութիւն. ա՜հ՝ մեր Հաւատամքը...։

Արքին.—Աղէկ, աղէկ, ինչ նոր բաներ պիտի լսենք։

Աղասի.—Այս ալ ըսեմ ձեզի որ՝ Հայմա չը կրնար մեր վրայ զօրք հանել կամ թնդանօթ արձակել։

Արքին.—Ինչէ՞ն, ինչէ՞ն...

Աղասի.—Միջազգային օրէնքով արգէլք դրուեցաւ, չէ՞ք գիտեր, քեհեա՛։

Խաչեր.—Պարո՛ն Աղասի, այդ արգելքը՝ Սասնոյ ջարդէն առաջ կար թէ եաքը դրուեցաւ։

Աղասի.—Կէ՛ս դարէ ի վեր գոյութիւն ունի այդ օրէնքը...

(Շարունակելի)

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

ՁԵԹՈՒՆԻ ՀԱՒԱՏՔԸ ԿԱՄ ՁՕՐԱՆՈՑԸ, ՁՕՐԱՆՈՑԸ...

ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ 4 ԱՐԱՐ

(ԴՐՈՒԱԳՔՍԸ 1895Ի ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵՆԷՆ)

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՐԱՐ

Աղասի (լուարբ). — Փարա՝ ՝.՝.՝, ոսկի չըսէ՞ք. միլիոնին իսօքը չըլլար, դուք դրամը մի՛ հոգաք։

Արքին (հեգնելով). — Շնորհակա՛լ ենք, ըսել է թէ՝ դրամին մասը կանուխէ՛ն կարգադրուած է։

Աղասի. — Անչո՛ւշտ..., վե՛ց ամիս, մէ՛կ, երկո՛ւ, երե՛ք տարի կը բաւէ, հաստնելիքդ չունի, ո՛րչափ ուզենք, կը զրկեն. թո՛ղ որ տասը պիտի չմնայ։ կռիւը մէկ երկու չարաթ տեւէ՛ չըտեւէ, իսկենտէրունի նաւատորմիղը պիտի պարպուի, Եւրոպայի զօրքերը պիտի մարախի պէս ծածկեն Զուգուր Օվան, Հայ Լեռնէն ակսեալ, մինչեւ Բիլիս, Եէյնթապ, Մարաշ, Աստանա, Տարսոն, Սիս, Հաճրն, Մերսին, և... պիտի գրաւե՛ն...։ (Ցած ձայնով մը, Արքին աղային ականջն ի վար) Կիլիկեան փրկուա՞ծ է, փրկուա՞ծ...։

Արքին. — Ուրեմն, պարո՛ն Աղասի, ձե՛զ պիտի ճանչնանք մեզ օգնական և ազգին պատուիրակ. ի՞նչ է պէկին հրամանը։

Աղասի (յաղթականի դիրքով մը). — Զէ՞նք առնել, ապստամբի՛լ։

Արքին. — Ցետո՞յ...

Աղասի. — Թալլել, ջարդել, մեր սահմաններէն դուրս վռնտել Համիտի բռնապետական կառավարութեան տարուկ պաշտօնեաները, մէ՛կ խօսքով, պատերազմի՛լ...։

Արքին. —Շա՛տ լաւ, պատերազմի՛նք, վաղուան չը թողո՛ւնք, բայց գիտէ՞ք, հացէն, աղէն սկսեալ, պէտք է պատրաստուի՛ վառօդը, արճի՛ճը, ևն։

Աղասի. — Մա՛րդ Աստուծոյ, կը ճաթեցնէ՞ք մարդը. այդ ամէնը դրամով չըլլա՞ր։

Արքին. — Այո՛, դրամո՛վ կ'ըլլայ, բայց եթէ այսօրուընէ՛ սկսինք, առնուազն մէ՛կ ամիս պէտք է մեր բոլոր պէտքերը լրացնելու. շա՛տ աղէկ, մինչեւ մէկ ամիս ի՞նչ պիտի ըսեն Իսկենտէրունի ջուրերը նստող սպասող ձեր զրահաւորները...

Աղասի. — Ի՞նչ կ'ըլլայ, անիկա մեր ձեռքն է, լուր կը զրկենք կը սպասեն հոն։

Արքին. — Լա՛ւ, լա՛ւ, քանի որ երկինքէն ա՛լ մանանայ չ'տեղար, առաջո՛ւց պատրաստենք պաշարները։ ո՞ւր է դրամիդ։

Աղասի. — Դրա՛մ ըլլայ ուզածնիդ, գիտէ՞ք, մինչեւ հիմա քանի՞ քանի հարիւրներով ոսկի փոեցինք Զեթունի չո՛րս կողմը, չորս հարիւր ոսկին անցա՛ւ ծախսածնիս, հոգ չէ՛, հոգ չէ՛, արդէն կարեւոր գումարի՛ մը կը սպասենք, մօտերս պիտի հասնի։

Արքին. — Իրա՛ւ է լսեցինք, Բայց ո՛չ թէ 400, այլ միայն 200 ոսկիի չափ ծախսուած է կարծեմ. 100 ոսկիով բորակ առնուած է, միւս 100 ով ալ՝ աղ ու ցորեն, աղը՝ Արեգնի, իսկ ցորենը՝ Ֆրնուզի և չրջականերուն համար (դառնալով Բարթողիմէոս վարդապետին) այնպէ՞ս չէ՞, հա՛յր սուրբ...։

Աղասի (յոխորտալով). — Է՛, հասկըցա՞ք, գաղափար մը կաղմեցի՞ք հիմա մեր հերոսութեան վրայ։

Արքին (զարմանքով). — Հերոսութեամբ ի՞նչ կը հասկնանք։

Աղասի. — Զէ՞ք գիտեր, հայրենիքին համար անձը դնող, նահատակուո՞ղ ըսել է.

Արքին (հեգնոտ ժպիտով). — Այո՞ինքն ճի՛շդ ձեզի՛ պէս...

Աղասի. — Այո՛, մեզի՛ պէս, չը հաւնեցա՞ք։

Արքին (ժպտելով). — Ինչո՞ւ չէ, արդէն ալխարհը ծա՛ւռ է դարձեր, տակնուվրայ եղեր է, յեղափոխուե՛ր է. մենք, Զեթունցիներս, ժայռերու մէջ ծնած, արիւնով սնած ու պատերազմներու մէջ ապրած մարդիկ, հերոս չենք կոչուիր. իսկ դուք երէկուան պլուզներ (Զեթունի բարբառով երախայ կը նշանակէ), ո՛չ թշնամին տեսած, ո՛չ անոր հետ չափուած, ո՛չ ալ գնդակի մը կուրծք տուած, ո՛չ ալ վառօդին մուխը կլլած եք, դուք կ'ըլլաք մէկ մէկ հերոս..., աղուո՛ր բան...։

Աղասի (խնդալով).—Շիտա՛կ է, քեհեա՛, Զեթունցին ճշմարիտ հերո՛ս է, Զեթո՛ւն է հերոսներուն հայրենիքը, առիւծներու օ՛րջը, արծիւներու բո՛յնը. ամբողջ հայ ազգը պարծանքով կը լեցէ Զեթունը, և կ'ընդունի թէ՝ Զեթունցի՛ն է բուն հերոսը, իսկ մենք, քուէներով ընտրուած հերոսնե՛ր ենք։

Արքին.— Ըսել է թէ դուք պաշտօնով հերոսնե՛ր եք։

Աղասի.— Ճի՛շդ բառը դուք, քեհեա՛։

Արքին (վարդապետին դառնալով). — Հա՛յր սուրբ, գիտէ՞ք ի՞նչպէս է. ինչպէս որ արիացու մը քահանայ կամ վարդապետ կը ձեռնադրեն, և վարդապետ մը՝ եպիսկոպոս, այնպէ՞ս ալ ասոնք հերոս ձեռնադրեր են. (Աղասիին) կը չնորհաւորե՞նք զձեզ, պարո՛ն, և կը մաղթենք որ գործքո՛վ ըլլաք հերոսներ...։

Աղասի (մանր աչքերը բացխփելով).— Մենք արդէ՞ն հերոսներ ենք. Լոնտոնէն մեր մեկնած օրէ՛ն կը սկսի հերոսութիւնը. հաւկա՞ք, քեհեա՛, որ մենք ի պաշտօնէ հերոսներ ենք. մա՛հ կամ ազատութիւն. ա՜հ՝ մեր Հաւատամքը...։

Արքին.—Աղէկ, աղէկ, ինչ նոր բաներ պիտի լսենք։

Աղասի.—Այս ալ ըսեմ ձեզի որ՝ Հայմա չը կրնար մեր վրայ զօրք հանել կամ թնդանօթ արձակել։

Արքին.—Ինչէ՞ն, ինչէ՞ն...

Աղասի.—Միջազգային օրէնքով արգէլք դրուեցաւ, չէ՞ք գիտեր, քեհեա՛։

Խաչեր.—Պարո՛ն Աղասի, այդ արգելքը՝ Սասնոյ ջարդէն առաջ կար թէ եաքը դրուեցաւ։

Աղասի.—Կէ՛ս դարէ ի վեր գոյութիւն ունի այդ օրէնքը...

(Շարունակելի)

տիճան յեռամեայ ուսումնարանի մը մէջ ժողովուրդը կրնա՞ր ինքն իր գլխուն բարենպաստակ ձեռնարկութիւն մը ընել, երբ եղեկիել վրդ.ի մը պէս բռնապետ առաջնորդ մը ունէր իրեն իբրև պատուհաս։ Ինչո՞ւ ժողովուրդ, ամբողջ 13 տարիներ եկեղեցին բեմէն մխիթարական խօսք մը իսկ լսելու կարօտ, իր ցաւերուն և տառապանքներուն մէջ իրեն զոյգ մը քաջալերական խօսքերէն իսկ զուրկ, ինչպէս կարենար հացը ճարելէ եռք կրթութեան և զարգացումի եռեռէ ըլլալ։

Թիւրք բնակութիւնը՝ բաղդատմամբ հայերուն, աւելի ոգէտ է և խաւարամիտ. արհեստաւոր դասակարգը գրեթէ չունի իր մէջ թիւրք տարր։ Վաճառականութեան մէջ վերջին տարիները միայն երևցան քանի մը հարուստ նորամուտներ։

Բռնապետութեան չրջանին կուսակցութիւնները զէնքի ոյժ մը պահելու տիպոզականութեան մը առեն և այդ պատճառով անիրաւութիւն կը սեպէինք իրենց մէջ տարբեր բան յուսալ, մանաւանդ որ որոշ գաղափար չունէինք անոնց վրայ։ Ցեղային անունը խաչակնքելով բերան կ՝առնէինք, սուրբ էր ան մեր սրտին, մեր բերանին և մեր արիւնին համար։

Մենք մեր յարգանքը չը պակսեցուցինք մինչեւ այսօր և պիտի չարունակենք յարգել միշտ անցեալը դառնալով։

Հայութեան կեդրոն մը՝ Տիգրանակերտի մէջ բարձրագոյն դպրոցի մը պէսքը տիպոզական է։ Ռամիկ ժողովուրդը՝ մուտ խաւերուն մէջ կրթութիւնը տարածելու և արդիւնք ստանալու յոյսը ունի միայն։ Աղգը՝ ջնջք չի խնայեր անուշտ որ կարելի եղածին չափ բարձր, բազմակողմանի հմտութիւններով ապահերներ հասցնէ ազգային վարժարաններուն մէջ։ Սակայն կարելի չէ՞ որ կուսակցութիւնները իրենց —որ ազգին ալ է— սեպհական միջոցներով բարձրագոյն վարժարաններ հաստատեն գաւառներու մէջ, առաջին անգամ Տիգրանակերտը ձեռք առնելով։

Արդեօք չունի՞ն միջոցներ։

ՆԵՐՍԻՍ-ՇԱՀՆՈՒՐ

ՊՕՄՈՆԹԻ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

Պոմոնթիի թարմ գարեջուր կը ծախուի սակառով, հետեւեալ գրօսավայրերուն մէջ.—

Թէքէ Պաշի թաղապետական պարտէզ, Օման պէյի պարտէզ, Շիշլի։ Քոհութի պարտէզ, Ասմալը-Մէշիտ։ Պէպէքի պարտէզ։ Պոմոնթիի պարտէզ, Ֆերիգիւղ։ Ֆրան-Սուլթի պարտէզ, Շիշլի։ Մաքրգիւղի թաղապետական պարտէզ։ Հաճի Միխալի պարտէզ, Մաքրգիւղ։ Բըլուրնուի պարտէզ, Ֆէնէր, Ռոկեղիւր։ Մեթրլեկի պարտէզ, Ֆէնէր, Ռոկեղիւր։ Ֆրանչէսքոյի պարտէզ, Պէյօղլուքէրէ։ Պաղլարպաշըի պարտէզ, Սկիւտար։ Թաքսիմի թաղապետական պարտէզ։ Պէյլա—Վեսթայի պարտէզ, Թաքսիմ։ Ռօսինեալի պարտէզ, Շիշլի։ Ֆլորիայի պարտէզ, Բիւչէ-Զէքմէնէ, Բաուլիքի պարտէզ, Թաքսիմ։ Աքրոբոլիի պարտէզ, Թաթավլա։ Լայարանի ճաշարան-պարտէզը, Հայարիչաշ։ Մինասի պարտէզ, Հայարիչաշ։ Մէշէրիբարի պարտէզ, Մոտա։ Պոմոնթիի պարտէզ, Նէշիգուլէ։ Հաճի-Միսաքի պարտէզ, Եէնիմահալլէ։ Ռօսինեալի պարտէզ, Թէրապիա։

ՊԷՊԷՔԻ ՊԱՐՏԷԶԸ

Ծովեզերքը հաստատուած այս պարտէզը հիանալի տեսարան մը ունի։ Ըմպելիները առաջնակարգ են և գիները չափաւոր։ Մայիս 30/12 յունիսէն սկսեալ, ամբողջ ամրան եղանակին նուագ ամէն օրերաթ ու կիրակի օրերը, ժամը 8էն (Ը. Թ.) Մուտքը ազատ է։

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԳԱՂՏԻՒ ՔՕՄԻԴԷՆ

ՆՈՐ ԵԱՀՑՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մինչեւ երեսփոխան Բիզա Նուր պէյ կը հարցաքննուի քննիչ յանձնախումբին կողմէ և իր տունէն գրաւուած թուղթերը կը նայուին։ Իր յանցապարտութիւնը վերջնապէս հաստատուած է, իբր գործօն անդամ գաղտնի քօմիտէին։ Կառավարութիւնը որոշած է դատի քաշել Բիզա Նուր պէյը, առանց սպասելու որ Խորհրդարանի Նոր Նստաշրջանը վերաբացուի և Գերագոյն Ատեան մը կազմուի, անոր առջեւ դատելու համար երեսփոխան Բիզա պէյը։

** Ահմէտ Բիզա պէյ, Երեսփ. ժողովի նախագահը, առջի օր, Պատերազմական Ատեանի նախագահին մօտ գնաց, երեսփոխան Բիզա Նուր պէյի ձերբակալութեան պատճառը և յանցապարտութեան ատիճանը հանկնալու համար։ Ահմէտ Բիզա պէյի պատասխանեցին թէ Բիզա Նուր պէյի յանցապարտութիւնը հաստատուած է։

** Գաղտնի քօմիտէին հիմերը դրուած են ինը ամիս առաջ Բարիզի մէջ։ Բիզա Նուր պէյ, անցեալ տարի, բէյքսիօնի դէպքերէն յետոյ Բարիզ կ՝երթայ ու հոն կը տեսակցի բոլոր այն անձերուն հետ, որոնք գոնէ չէին նոր բէժիմէն։ Օր մը Բիզա Նուր պէյ Անկիւնի մէջ հացկերոյթի մը ներկայ կը գտնուի Շերիֆ փաշայի և Ալի Քէմալի հետ։ Այդ ճաշին մասնակից կ՝ըլլայ հին բէժիմին պաշտօնատարներէն մէկն ալ, որ կ՝ուզէր բարձր պաշտօն մը ձեռք անցընել նոր բէժիմին օրով։ Հոն խորհրդակցութիւն կը կատարուի Մեշրութիեթէն զատ ուրիշ լրագիր մըն ալ հրատարակելու, նոր բէժիմին դէմ պայքարելու համար։ Ալի Քէմալ համակարծիք չի գտնուիր սա պատճառաւ որ այն տեսն կ՝ուզէր ներման արժանանալով Պոլիս դառնալ։ Հին բէժիմի պատկանող անձը, որուն անունը չի տրուիր, պատրաստակամութիւն կը յայտնէ իր բովանդակ հարստութիւնը յատկացնելու գաղտնի քօմիտէի գործին։ Բիզա Նուր պէյ այդ թուականէն ի վեր գործի ձեռնարկած էր, իր վրայ հրաւիրելով կառավարութեան կասկածները։ Վերջապէս անցեալ յունուար ամսուն քօմիտէին պետերը կը յաջողին քանի մը ենթաքօմիտէներ հաստատել մարաքաղաքին մէջ։ Այդ թուականին է որ Շերիֆ փաշայի կինը, եգիպտացի իշխանուհի մը, Պոլիս կուգայ, ամուսնոյն կողմէ հարկ եղած հրահանգները տալու Քէմալի և ինքն իսկ բրօքական ընելու։ Փետրուարին, Քէմալ կեդր. քօմիտէին պետ կ՝ըլլայ։ Կը կարծուի որ այդ թուականին Բիզա Նուր պէյ քօմիտէին մէջ մտած ըլլայ։ Գաղտնի ընկերակցութիւնը կ՝որոշէ սա ձեւով դաւադրութիւն մը սարքել։ Պատրաստութիւններ կը տեսնէին՝ Բամազան ամսուն մէջ խռովութիւն հանելու համար, «Շերիաթ կ՝ուզենք» աղաղակելով։ Դաւադիրները նկատելով որ Իսլամներու կրօնական զգացումները ամենէն աւելի արծարծուած կ՝ըլլան Բամազանի մէջ, կ՝որոշեն այդ զգացումներէն օգտուիլ։ Ռամի այդ նպատակաւ ձեռք կ՝անցընեն կարգ մը թուրք հանրակիներ։ Այս վերջինները Բամազանի օրերուն խաչատակութիւններ պիտի գործէին փողոցներուն մէջ, և երբ ամէն մարդ թրքուհիներու այդ լպշրութիւնները տեսնէր, սապէս պիտի խորհէր. «Ազատութիւնը ուր տեղեր տարաւ մեզ։» Միւս կողմէ ալ կարգ մը մարդիկ զանազան զրոյցներ պիտի հանէին, Իսլամներու մոլեռանդութիւնը գրգռելու և «Շերիաթ կ՝ուզենք» ըսելով խռովութիւն հանելու համար։»

** Առջի օր հարիւրապետ մը և մէկ քանի հոգի ձերբակալուեցան։ Վերջին օրերս ձերբակալուածներուն մէջ կան քաղաքացիներ։ Հարցաքննութիւնները կը շարունակուին։ Ամենայն հաւանութեամբ Բիզա Նուր պէյ դատի պիտի տրուի։

** Ինքնին հասկնալի է որ Բիզա Նուր պէյ ունի բազմաթիւ բարեկամներ, որոնք ամէն միջոցներ գործադրելու մասին մտածեցին։ Ամենայն դիպուածի մէջ, Բիզա Նուր պէյ ինքն իր դատաւորն է։ Ինչպէս յայտնի է, այդ կուսակցութեան պետն է կիւմիւլճինէի երեսփոխան Իսմայիլ Հագգը պէյ և կ՝անդամակցի Պայազիտի երեսփոխան Միւլէյման Սաւտի էֆ.։

** Նեօլոյոս կ՝ըսէ թէ Իսմայիլ Բէմալ և Մուֆիտ պէյերու ձերբակալութիւնը ժամանակ է։ Ինչպէս յայտնի է, այդ երեսփոխանները Պոլիս չեն գտնուիր։ Նոյն թերթին ըսածին նայելով, Համիտի դուսարը ՕՀՄիրէ սուլթանուհին ալ գաղտնի քօմիտէին մէջ մտած ունի։

** Թուրքերէն թերթ մը կ՝իմանայ թէ մինչև հիմա ձերբակալուածներուն թիւը 40ի կը հասնի, որոնց ամէնքն ալ գաղտնի քօմիտէին պետերէն են։ Ընկերութեան անդամներուն թիւը 200է աւելի չէ։ Մեղադրեալներուն մէջ կայ Դարէժի նախորդ օսմ. հիւպատոս Մէհմէտ Ալի պէյ, որ փոխուստ տուած է Բէմալի հետ, հաստատելով որ գործը երեւան պիտի ելլէ։

** 8 տարիէն թերթ մը կ՝ըսէ թէ Պէրաթի երեսփոխան Իսմայիլ Բէմալ պէյի յանցապարտութիւնը հաստատուած է անվիճելիօրէն։ Իսմայիլ Բէմալ պէյ գաղտնի քօմիտէին տոգին է եղեր։ Վերջերս Բալիա երթալուն, քօմիտէին գործերուն վարչութիւնը յանձնած է Բիզա Նուրի պէյին։ Գաղտնի քօմիտէին մէջ կը գտնուին եղեր նաև օսմ. քօմիտէէն եօթը երեսփոխաններ։ Ձեռք անցուած թուղթերուն համաձայն, երբ գաղտնի քօմիտէն յաղթութիւն ունենար, Իսմայիլ Բէմալ պէյ դանիմ մը պիտի կազմէր Բիզա Նուրի պէյի, Շերիֆ փաշայի և եօթը երեսփոխաններու։ Ձեռք անցուած թուղթերուն համաձայն, Բոմիթէն որոշած է եղեր սպանել Մամմուտ Շէվքէթ փաշան, Թալաթ, Ճավիտ, Նէճմէտտին Մոլլան, Ահմէտ Բիզա, Հիւսէյին Ճահիտ, Պասանդաղ Իսմայիլ Հագգը պէյերը և Սելանիկի հրայ Երեսփոխան Գարասօ էֆ.ին։ Թանին կը հերքէ յունարէն Թերթին տուած վերոյիշեալ տեղեկութիւնները։ Թուրք Թերթը նմանապէս կը հերքէ Բարբիսի սա լուրը թէ Եանեայի մէջ ձեռք անցուած են Ալպանիացիները և Յոյները ըմբոստութեան գրգռող կարգ մը յայտարարութիւններ, և թէ այդ առթիւ երեսուն հոգի ձերբակալուած են։

** Բարձրատիճան սպայ մը Լա Թիւրքիի խմբագիրներէն մէկուն յայտարարած է թէ գաղտնի քօմիտէին անդամներուն պատիժը կախաղան կամ աքսոր է, իրենց պատասխանատուութեան ատիճանին համեմատ։ սպան աւելացուցած է թէ երբ քանի մը հոգի կախաղան բարձրացուին, ատիկա կրնայ իբր դաս մը ծառայել ուրիշներու։

** Գաղտնի քօմիտէն Անատոլուի և Բալքանի մէջ եռեթաքօմիտէներ ունենալուն համար, հեռագրական հրամաններ արուեցան նահանգային իշխանութիւնից՝ քօմիտէին անդամները ձերբակալելու և Պոլիս ղրկելու հսկողութեամբ։

** Վիէննական Թերթ մը ծանուցած էր թէ Համիտի մէկ որդին ալ հարցաքննութեան ենթարկուած է Պ. ատերազմական Ատեանի կողմէ։ Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէն Կալիպ պէյ օրագրողի մը յայտարարած է թէ անհիմն է այդ լուրը։ Գալով կարգ մը երեսփոխաններու մեղադրութեան, իբր գաղտնի քօմիտէի անդամ, Կալիպ պէյ ըսած է. «Չեմ գիտեր. թերեւս յանցաւոր ըլլան։»

** Նախորդ Շեյխ-իւլ-Իսլամ Հիւսէյին Հիւսնի էֆ. կը հերքէ իրեն դէմ եղած սա ամբաստանութիւնը թէ գաղտնի քօմիտէին անդամ է։ Սակայն յունարէն Թերթ մը կ՝ըսէ թէ քանի մը օր առաջ Հիւսէյին Հիւսնի էֆ. կայս. պալատ երթալով՝ խնդրած է որ ունկնդրութեան ընդունուի, բայց մերժուած է։

** Իմացուած ըլլալով որ Պաքրիճը զատէ Զիա Մոլլա անցեալ օր Եգիպտոս կ՝ուղեւորէր, ռոմիկանութեան մասնաւոր պաշտօնեաներ շրջենաւ երթալով, թայլ չտուին որ մեկնի, Պատերազմական Ատեանը արգելած չըլլալու համար։ Մոլլան վար դրուեցաւ։

ԴԵՐՄԱՆԻ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հայֆայէն յուլիս 6 թուով կը հեռագրեն Օսմ. Լոյսի. «Այսօր, կէս օրէն կէս ժամ առաջ, մեր գերման գաղութին ամենէն աւելի յարգուած անդամներէն մէկը, Պ. Ֆրից Ունկէր, Համալուրկ-Ամերիքա շոգենաւային գծին գործակալը, Թիրէ գիւղին մօտ Ֆելլահներու ամբոխի մը զոհ գնաց։ Եօթը գնդակներէ վիրաւորուած, հոգին աւանդեց իսկոյն։ Պ. Ֆրից հոն գացած էր, իբր մասնագէտ ընկերանալով գերման հիւպատոսին՝ որ Թուրք դատաւորին։ Կ՝ըսուի թէ հիւպատոսը դիմուածով ազատած է։ Գերման գաղթականներուն դէմ Ֆելլահներուն սնուցած անպատրաստակ ատելութիւնը զինած է մարդասպաններուն ձեռքը։ Ծանձնախումբին հետ գտնուող երկու ոստիկան-զինուորները չեն կրցած ձերբակալել չարագործները, որոնց ինքնութիւնը յայտնի է սակայն։ Գերման գաղթականները յուզման մատնուած են, վախնալով որ մարդասպաններուն անպատիժ մնալը կրնայ սպանութեանց պատճառ ըլլալ։ Գաղթականները Վիլէյէտ կայսեր դիմում բրած են հեռագրով։ Գերմաններուն հետ Հայֆայի ժողովուրդը անձկութեամբ կը սպասէ ձեռք առնուելիք զսպողական միջոցներուն։ Հայֆայի քրիստոնեաները իրենց անձնական ապահովութիւնը վտանգուած կը նկատեն Թիրէի բնակիչներուն մոլեռանդութեան պատճառաւ։ Հայֆայի մէջ բաւարար թուով ոստիկանական պաշտօնեայ չգտնուելուն համար, փափաք կը յայտնուի որ մարտանաւ մը զրկուի Հայֆա։

** Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը Պոլսոյ իր դեսպանին հետ հաղորդակցութեան մէջ է գերման գաղթականին սպանութեան մասին։ Դեսպանատան գործակատար Պ. Միքել, առջի օր, այդ մասին տեսակցութիւն մը ունեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

** Վիրի գործակալութիւնը կը հաստատէ Հայֆայի մէջ գերման գաղթականի մը սպանութեան լուրը։ Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան կողմէ հարկ եղած հրահանգները ղրկուած են կ. Պոլսոյ գերմանական դեսպանատան։

ԵՊԱՐԲՈՍԻՆ ՈՒՂՂՈՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Աւստրիա-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարար պատն Իշլենթալ օգոստոս 18ին Մարիէնպատ պիտի հանի և յաջորդ օրը տեսակցութիւն պիտի ունենայ եպարքոս Հագգը փաշայի հետ։

ԿՐԷՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Կառավարութիւնը սկզբան որոշած էր ազգու դիմումներ ընելով պաշտպան սերութեանց մօտ, բողոքել Կրետէի Ազգ. Ժողովի նիստերուն չորս ամիս յետաձգուելուն դէմ։ Բայց հիմա ետ կեցած է այդ գաղափարէն։ Որոշուած է որ եպարքոսը Եւրոպա կատարած ուղեւորութեան միջոցին հարկ եղած դիմումները անձամբ ընէ պաշտպան տերութեանց մօտ։

** Հանեայի առջեւ խարսխած զրահաւորները Սուտայի ծովախորշը վերադարձած են։

** Կրետէի պետական անձնաւորութիւններէն Պ. Բունտուրոս սա յայտարարութիւնները ըրած է օրագրողի մը. «Այն նոր երեւոյթը, որուն մէջ կը գտնուինք, կրետական տեսակէտով հանդարտ պիտի անցնի, որովհետեւ չենք ուզեր խաղաղութիւնը վրդովել։ Մեր հակադրեցութիւնը առաջ պիտի գայ ամէն անգամ որ ուզեն մեզ չեղծնել այն ուղիէն որուն կը հետեւինք։ Ազգ. ժողովին վերաբացումէն յետոյ մեր ընթացքը պիտի ճշդենք այն դէպքերուն համեմատ, որոնք պիտի պատահին։ Չորս ամսուայ դադարի միջոցին։ Աւաքնանաբար կը հետապնդենք մեր ազգային բաղձանքին իրագործումը, այն ձեւով՝ ինչ ձեւով որ գործած ենք 1895էն ի վեր, որովհետեւ այդ միջոցը ամէնէն ապահովը կը թուի մեզի։ Այսպէս, երկիրը այնպիսի ընդդիմութիւն մը պիտի ցուցնէ որ իր կործանումը առաջ պիտի բերէ։ Եթէ երբեք այնպիսի խնդիրներ ծագին, ուր երկիրը կորանցնէ, դարձեալ Միութեան պէտք չէ վանդիներու են թարկել ինքզինքը։ Մենք կրեսացիներս ինքզինքնիս կարող կը զգանք գործը միշտ առաջ մղելու և ոչ թէ ետ, որպէս զի կարելի ըլլայ մեր փափաքները իրագործել պատեհ առթիւ։ Թուրքիոյ և Միութեանի միջեւ պատերազմ մը հաւանական չեմ գտներ։ Դէթ կրեսական խնդրին մէջ արդարացուցիչ պատճառ մը չկայ։ Միութեանն միշտ ուզիղ ընթացք մը բռնելուն համար։»

** Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ կրեսական պետերէն Պ. Վենիզէլոս Աթէնք պիտի երթայ՝ քաղաքական նոր կուսակցութիւն մը կազմելու համար։ Այս լուրը հետզհետէ հաստատութիւն կը գտնէ։ Շատ մը հելլէն նախկին եւեսփոխաններ պատրաստ են անդամակցելու այդ կուսակցութեան, բայց՝ կը կարծուի որ Պ. Վենիզէլոս չպիտի ընդունի այդպիսի առաջարկութիւն մը։ Անձնապէս կ՝ուզէ կազմել ընտիր տարրերէ բաղկացած կուսակցութիւն մը, ազգ. քաղաքականութենէ անկախ։

** Պոլքոթը, հակառակ եղած բոլոր ազդարարութիւններուն, աւելի կամ նուազ սաստկութեամբ կը շարունակուի։ Պոլսոյ նաւահանգստին մէջ պոլքոթը քիչ մը մեղմացած է։ Հելլէնական Լուիքա նաւը, որ Թրգնէի առջեւ խարսխած էր քանի մը օրէ ի վեր, ածուին առնելով առջի օր, կայաց ու Գրիլիա մեկնեց է։ Սակայն Մատանիայէն կը ծանուցուի թէ հելլէնական Քրիսրօֆոտրոս շոգենաւը, 1500 տնտուկ քարիւղ բեռցած, չկրնալով իր բեռը պարպել, սոսիգուած է մեկնել։ Քարիւղին տէրերը 1000 ոսկի տուգանք կը պահանջեն՝ իրենց ապրանքը պոլքոթի ենթարկուած ըլլալուն։

** Քանիթէն յուլիս 6 թիւով կը հեռագրեն. «Այն միջոցին երբ մաքերը կը հանդարտին և ամէն կողմ կը ծանուցուի պոյքոթի վերջանալութիւնը, յիսուն հոգի խումբ մը, երկի, ուշ ատեն, բիրերով ներկայացան հելլէնատպատակ գլխաւոր վաճառականներուն, և զանոնք բռնադատեցին խանութին փակելու, քանի մը վաճառատուներու ցուցափեղկերը խորտակելով։ Հելլէնական հիւպատոսին կողմէ եղած ազդու դիմումին վրայ, պոյքոթ ընողները ձերբակալուած և կէս ժամ յետոյ ազատ արձակուած են»։

** Իզմիրի օտար հիւպատոսները, քանի մը օր առաջ, գումարում մը ունեցած են, կուսակալին մօտ դիմում մը ընելու համար պոյքոթին դէմ, որ Եւրոպայի առեւտրական շահերուն կը վնասէ։ Այդ մասին հաւաքական տեղեկագիր մը ղրկուած է Պոլսոյ դեսպաններուն։ Անհնկ չի կարծեր որ եւրոպացի վաճառականները վնասուած ըլլան պոյքոթէն, և թէ գործուած քանի մը սխալներն ալ դարման ուած են։

ՔՈԼԵՐՇՈՒԻ ԴԷՊՔԻ ԴԱՎԱՌԴԻ ՄԷՋ

Առենէ մը ի վեր քօլերան աւեր կը սփռէ Թուրքիոյ ասիական երկիրներուն մէջ։ Վերջին հեռագիրներուն նայելով, այդ համաճարակը Ռուսիայէն Ռումանիա անցած է։ Վասնզը հեռզհետէ կը սպառնայ Թուրքիոյ մայրաքաղաքին։ Առջի օր քօլերայի դէպք մը պատահած է Թուրկեն նաւուն մէջ, որ Դանուբի մաքրանոցի քարանթինայի ենթարկուած է։ Նաւաստիներն պէտք, քօլերայէ բռնուելով, մաքրանոցին հիւանդանոցը փոխադրուած ու մեռած է։ Առողջապահական բոլոր զգուշութիւնները ու միջոցները ձեռք առնուելէ յետոյ, մեռելը թաղուած է։ Հիւանդանոցին բոլոր հիւանդապահները խիստ քարանթինայի ենթարկուած են։ Այս առթիւ պէտք է ըսել որ կառավարութիւնը և մասնաւորաբար քաղաքապետութիւնը պարապաւոր են ամէն միջոց ի գործ դնելու։ Իսկ ժողովուրդն ալ պէտք է զգուշութիւն ընէ իր անձնդէնին, մանաւանդ ամրան սա առաջ օրերուն, համաճարակին առաջքը առնելու համար։

ԵԱՀՑԻՒԹԻՒՆԸ Ս.ԼՊԱՆՆՈՒՈՑ ՄԷՋ

Գրդպետ Ամլէի պէյի հրամանին ապա գտնուող կիսաբաժինը Լուսայի գիւղերը նուաճած է, բոլոր այտարակները քանդելով։ Ցնտոյ Ֆէքէի պէյի ջոկատին միանալով, Մալիսորներու դէմ գացած է, որոնք հպատակութիւն չեն յայտնած դեռ։ Եսատ պէյի և Շեվզը փաշայի զորաբաժինները Միրտիթիի չրջանները կը գտնուին, որ հպատակութիւն յայտնելու փափաք յայտնած է։

** Իլիթիպի Զուլկարները չեն ուզեր իրենց զէնքերը յանձնել։ Կ՝երեւայ թէ այդ մասին համաձայնութիւն մը գոյացած է Զուլկարներուն մէջեւ, այնպէս որ զինաթափ եղողները մահուան սպառնալիք կ՝ընդունին։ Իրերու այդ վիճակը տեսնող իսլամները կը զղջան՝ իրենց զէնքերը յանձնած ըլլալնուն համար։ Անպաշտպան մնացած ըլլալով՝ կը պահանջեն որ իրենց զէնքերը վերադարձուին։

** Վիէննական թերթերը կ՝ասեն թէ Գարասաղի կառավարութիւնը 69 պալանի պետեր յանձնած է օսմ. կառավարութեան, որոնք Գարասաղի հողը պաշտատած եղած ալպանական ապատամբութեան հետեւանքով։

ՍՐԼՈՒՈՅ ՆՈՐ ԹՈՐԲԻԼԱՀԱԼԱՆՆԵՐԸ

Սրկի պատարկութիւն մը դիտաւորեալ մեկնեցաւ, դիմաւորելու համար երկու նոր թորբիլահալանները՝ նաւտիկեարը Միլիեր և Մուսավիսիքը Միլիեր։ Նաւաստիները քանի մը օրէ ի վեր Տարանդէլ դրկուած են արդէն։ Մովային պատասխանատուն հաստատ հեռագիր մը կ՝ըսէ թէ Քանթր մշուլի մը հետեւանքով, երեք թորբիլահալանները բաժնուած են իրարմէ, մէկը ձիպրալթարը անցած է, իսկ միւսները Գիբրալթարէն ճամբայ ելած է։ Հետեւաբար երկու թորբիլահալանները չպիտի գան մանանկդէլ նաւահանգիստին։

Գ.ԻՇԼԻԻ ԵՒԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ԽՆԴԻՐԸ

Յունաց Պատրիարքարանի ներսի ժողովը առջի օր գումարուեցաւ Տ. Եօաքիմ Պատրիարքի նախագահութեամբ։ Պատրիարքը քանի մը զեկոյցներ ըրաւ եկեղեցիներու խնդրին նկատմամբ և գրանցուց ցոյց տուաւ պայքարող ընթացքի մը հետեւելու։ Տ. Եօաքիմ հաստատեց թէ կառավարութիւնը հաշտարար տրամադրութիւններ ցոյց պիտի տայ վիճելի եկեղեցիներու խնդրին մէջ։ Նրկար վիճաբանութիւններէ յետոյ, որոշուեցաւ հրաւիրել ժողովականներուն զեկուցանել որ իրենց պատասխանները չուշանան։

** Գաւառներէն բողոքի հեռագիրներ կը տեղան վիճելի եկեղեցիներու դէմ։

** Մակեդոնիոյ վիճելի եկեղեցիներու օրէնքին առաջ բերած մեծ տագնապի մասնագրութիւն կը պատրաստէ Յունաստանի Սինոդին, որ արտակարգ նիստ մը պ տի գումարէ այդ կարեւոր խնդրին համար։

ԼՈՒԹՖԻ ՖԻՐԲԻՐ ՊԷՏ

Սելանիկի մէջ ճառ մը խօսած է ընդդիմադիր երեսփոխաններէն Լուֆթի Ֆիրբիր պէյ, նոր կուսակցութեան մը կազմ...

„ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (69)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

(ՊՈԼՍԱԿԱՆ ՎԵՊԱՆԴԻ ԴՐՈՒԱԳԾԵՐ)

Գրեց՝ ԵՐՈՒԽԱՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԴՈՒԱԾ ՍԷՐ

Դ.

ՄՈՒՌՈՒՄԸ

Հիմակ որ զանիկա իր մօտ բերած էր, ու վստահ որ ա՛լ ան չպիտի փախչէր, կամաւորապէս կուզէր հեռացնել գերագոյն ու այնքան մոլեգնօրէն սպասուած, փափաքուած բոպէն, որպէս զի եռքէն ան չա՛տ աւելի ուժգին, աներեւակայելի և խորին ըլլար։ Եւ յետոյ պէտք էր վերջապէս իրականօրէն ապրիլ վիպական դիւցազնի մը կեանքը։ Իր այս յիմար կամքութիւնը իր արիւններուն եռուզեռին մէջ մղձաւանջ մը եղած էր։ Կիրքի յաղթեցման գործին մէջ անհամբեր ամապարանք մը ո՞րքան տափակ ու ռամիկ ժեստ մը պիտի ըլլար իր կողմէ։ Ամէն բան արբաստաւորժ բանաստեղծութեամբ մը և առամաթիկ վիպականութեամբ մը չրջապատելը ընդհանրապէս որքան զգուական էր ու հանոյալի իրեն համար։

Իր տարփանքի, տիրացումի ահեղ պէտքին մէջ, հպարտութեան մը ծառացումը կը զգար, մեծանուն ամիրայի մը թոռան՝ ուէ հասարակ աղջկան մը ֆիզիքական չնորհներուն առջեւ խնարհելու, քաղցրանալու, հաճելու նուաստութեան ըմբռնումը։ Զէ՛, ամէն գնով, այս ստորնութեան չպիտի ենթարկէր Մարկոս ամիրային յիշատակը։ Իր երդներուն, իր բաղձանքներուն առարկա՝ն պէտք էր որ մղուէր, վազէր մինչեւ իրեն աղերական խոյանքով, լայնահաչ իր օթերը, իր գրգռանքը մուրար, իր ոտքերուն պլլուէր, մարմնին վրայէն սողսկէր մինչեւ իր չրթները, ուափանքի մոլեգին թասլուելներով, հեշտախտութեան լպիրշ ու ալ անվերապահ չարժումներովը, ու ինք, վերջապէս, հաբեկցարար, զինքեր գոհացում տալ այդ անդիմադրելի պահանջին, ու, նկատումներու խենդ մոռացումով մը, ա՛լ ինքն ալ իր կիրքերուն, իր տրիփներուն հոսանքին անձնատուր, ապրէր գերագոյն ու անմահական վայրկեանը։ Ու երեւակայուած այս զառանցող պատկերին թելադրութեանը տակ, երիտասարդը, ջղագրգիռ և ինքնակորոյս, յանկարծ կը լարուէր բաղուկներուն վրայ, ուչուքները լայնացաց, ճակատը քրտնաթաթաւ։

— Օ՛հ, Սոֆի՛, Սոֆի՛։

Ու կինոնը նորէն ընդհատեալ և ոչնչացած։

. . . . . .

Շատ չանցած, ամիրային աղջիկը բոլորովին անձնատուր եղաւ մանկամարդ աղջկանը։ տան մէջ ամէն իշխանութիւն անոր յանձնեց։ Սկսաւ ա՛լ գրեթէ դուրս չելլալ իր սենեակէն։ Շաբաթը մէկ կամ երկու հեղ միայն, իր յաւերժական սեւերովը փաթթուած, Սոֆիի թեւին կրթնելով՝ եկեղեցի կ՝երթար։ Եւ ամէն անգամ որ այդ տարօրինակ զոյգը երեւնար հոն, իրարանցում մը առաջ կուգար, փափաքը ուանքը մուրար, իր ոտքերուն պլլուէր, մարմնին վրայէն սողսկէր մինչեւ իր չրթները, ուափանքի մոլեգին թասլուելներով, հեշտախտութեան լպիրշ ու ալ անվերապահ չարժումներովը, ու ինք, վերջապէս, հաբեկցարար, զինքեր գոհացում տալ այդ անդիմադրելի պահանջին, ու, նկատումներու խենդ մոռացումով մը, ա՛լ ինքն ալ իր կիրքերուն, իր տրիփներուն հոսանքին անձնատուր, ապրէր գերագոյն ու անմահական վայրկեանը։ Ու երեւակայուած այս զառանցող պատկերին թելադրութեանը տակ, երիտասարդը, ջղագրգիռ և ինքնակորոյս, յանկարծ կը լարուէր բաղուկներուն վրայ, ուչուքները լայնացաց, ճակատը քրտնաթաթաւ։

— Օ՛հ, Սոֆի՛, Սոֆի՛։

Ու կինոնը նորէն ընդհատեալ և ոչնչացած։

. . . . . .

Շատ չանցած, ամիրային աղջիկը բոլորովին անձնատուր եղաւ մանկամարդ աղջկանը։ տան մէջ ամէն իշխանութիւն անոր յանձնեց։ Սկսաւ ա՛լ գրեթէ դուրս չելլալ իր սենեակէն։ Շաբաթը մէկ կամ երկու հեղ միայն, իր յաւերժական սեւերովը փաթթուած, Սոֆիի թեւին կրթնելով՝ եկեղեցի կ՝երթար։ Եւ ամէն անգամ որ այդ տարօրինակ զոյգը երեւնար հոն, իրարանցում մը առաջ կուգար, փափաքը

մը կը սկսէր ականջ ականջ, հեռուէ հեռու նայուածքներ փոխանակելով։

— Դա՞ նա՛, ամիրային աղջիկն է...

— Կիւլիւկին աղջկանը թեւը մտած. վա՛ւրկէ վուր իրար կան առանք։

— Վայ Ասված համբերութիւն տայ, աղջիկ, առ աբՇրլրլին տէրը չքաշուիր...

— Չի քաշուիր ամա, եաղլը տեղ ինկան մարուաղջիկ... ինչ ալ ըլլայ, ամիրայի աղջիկ է, վաղը մէկալնօր ՀՆորհքով ճէչէգ, թրախտմա ալ կուտայ՝ բասուռ թալը մարդու մը հետ կը կարգէ։ Մենք մեզի մտամանք, քուրս։

— Բէք ալ չՆորհքով աղուոր աղջիկ է, հէյ չամայրմիի աղջիկ է չես ըսեր...

Սոֆի, որ ամիրային առնը ընդունուելէն ի վեր, նայուածքին, չարժուածքին և քալուածքին մէջ վէճութիւն մը առեր էր, և իր երեսնմի դպրոցական ընկերուհիներուն ա՛լ առաջուան մտերմութիւնը ցոյց չէր տար, կը զգար թէ ամէն դուրս ելլալուն ակնկին հետ՝ հանրային անյագ հետաքրքրութեան եւ ասուլիսին առարկայ կը դառնար, ինչ որ չափէն աւելի կը գգուէր իր մնամիտ եւ փառասէր աղջկան զգացումները։ Նոր ու չքեղ պարեգօտներուն մէջ, զարդ հանրմը, ոսքերին թեւադրութեամբը, շինած էր իրեն և որոնք ա՛լլապէս դուրս կը ցայտեցնէին

թեան պէտքը չհեղուլով։ Օսմ. քօմիտէին գլխաւոր անդամները ներկայ գտնուած են այդ ասամբլէան։ Երբ Լութֆի Ֆիքրի պէյ սկսած է քննադատել քօմիտէին քաղաքականութիւնը, սուլումներ տեղացած են ամէն կողմէ։ Երեսփոխանը ստիպուեր է դադրեցնել ճառը։

ՕՏԱՐ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

Իզմիրի Իբրիհիմ Թուրքերէն թերթը իր վերջին թիւերէն մէկուն մէջ յանձնարարած է իսլամներուն որ իրենց զաւակները օտար վարժարաններ չղրկեն, մանաւանդ Ֆրէրներու և Ճիզվիթներուն վարժարանները։

ՄԵԾ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ

Աշնանային մեծ ռազմափորձերը տեղի պիտի ունենան սեպտեմբերի կիսուն, Էսքիշեհիր և Ռուսսեմայի մէջեր։ Բ. և Գ. զօրաբանակներուն պատկանող 40,000 զինուոր պէտի մասնակցին ռազմափորձերուն։ Պանարմայի պահեստներու զօրաբաժինը և Եէմէնէն դարձող վաշտերն ալ առանց մէջ պիտի գտնուին։ Պատերազմական նախարարը պիտի հրամայէ ռազմափորձերուն։ Փօն Տէր Կոլց փաշա պիտի հրաւիրուի Բ. զօրաբանակի հրամանատար Ապտուլլահ փաշայի կողմէ, որ այս օրերս Գերմանիա կը մեկնի ռազմափորձերուն ներկայ ըլլալու համար։

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

Կառավարութիւնը 500,000 ոսկի փոխառութիւն մը ըրած է պանք ա'Ինթուրիէ։ Ցառաջիկայ տարուան մարտ 1ին պիտի վճարուի այդ գումարը։ Իր երաշխաւորութիւն ցոյց տրուած են պետական գանձուն փոխանակագիրները։

ՀԱՆԸՆԴՕՐՈՒՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը ճամբաներու շինութեան պիտի ձեռնարկէ, օրուն համար մեծ գումարներ քաւէաբիկուեցան Երեսփ. Ժողովի կողմէ։ Ցիրանացի դրամատէրներու երեք խմբակի հետ պայմանագրութիւն մը ստորագրուած է, 9000 քիլօմէթր խճուղիներ շինելու համար երկրին զանազան նահանգներուն մէջ։ Սելանիկի և Դոսովայի նահանգներուն մէջ արդէն իսկ ձեռնարկուած է 1000 քիլօմէթր երկայնութեամբ խճուղիի մը շինութիւն։ Հազարէ աւելի գործաւոր կ'աշխատին։ Իսը հազար քիլոմէթր խճուղիներուն շինութեան պիտի ձեռնարկուի երկու ամսէն։ Կառավարութիւնը 68.000 ոսկի յատնած է իր երաշխաւորութեան գումար։

ԽՈՐ ՀՐԱԴԱՆՑՈՒԹԻՒՆ

Ներքին և արտաքին գործոց նախարարները, առջի իրիկուն, եպարքոսին մօտ երթալով, կարևոր գործերու վրայ խորհրդակցութիւններ կատարեցին։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՀՐԱՆԴ ՄԵԾ ԿՂԶԻՒ ՄԷՋ. — Առջի գիշեր հրդեհ ծագելով Մեծ կղզիի մէջ թաղապետութեան պաշտօնական դիմաց գտնուող փայտէն տունէ մը, վաթսունչոսթը տուներ և խանութներ այրեցան։ Տուները խիտ ու փայտէն ըլլալուն և ջրհանի ու ջուրի պակասութեան պատճառաւ հրդեհը չուտ ծաւալեցաւ, և հրդեհը երեք ժամ տեւեց։ Հրդեհին պատճառն է սպասուհիին ձեռքը գտնուած քարիւղի լամբարին չրջելը։ Նորատի սպասուհին, բոցերով չրջապատուած, տունէն դուրս կը նետուի, առանց իմաց տալու տէրերուն։ Քիչ մը ետքը բոցերու մէջ էր տունը։ Տանտէրը, ինքզինքը ազատելու համար, վար կը նետուի ու գլխուը չարչարուելով՝ վայրկենապէս կը մեռնի։ Կինը ծանր արուցքներ ստանալով՝ խեղդարած է։ Ապահովագրական ընկերութեանց մօտաւոր 15,000 ոսկիէն աւելի է։ Այրած խանութներուն տէրերը, մեծ մասամբ Հայեր, ընդհանրապէս չէին ապահովագրած իրենց չէնքերը։

ՁԱՎՈՒՇՕՂԼԻՐ

ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

ԹԻՒ 14

Խարսխանիշ մարքայով ծանօթ մեր սիկառի թուղթին շատ մը կեղծերը հրապարակ հանուած են։ Առանց դէմ դառ բացուած է մեր կողմէ։ Ուստի մեր յաճախորդներէն կը խնդրուի ծխախոտի մաքսատան կից թիւ 14 վաճառատունը դիմել։ Կարգ մը մանրավաճառներ, ծիսավաճառներ, աւելի շահ ընելու համար, ուրիշ թղթեր կը քշեն մեր ընտիր թուղթերուն տեղ։ Մխոցները պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն մեր սիկառի թուղթին կողքին վրայ և մէջը գտնուած խարսխանիշին և իւրաքանչիւր թերթիկներուն վրայ ապուած չոր դրոշմին ու 14 թիւին, նոյնպէս ուշադրութիւն դարձնելու է մեր թուղթին աղնուութեան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Այսօրուան Ազգ. Ժողովի օրակարգին առաջին խնդիրն է Եանէսքուի կսակին խնդիրը, որ ամիսներէ ի վեր կը ծեծուի հայ մամուլին մէջ՝ առանց յարմար լուծման մը յանգելու։ Դործին հանելուկային հանգամանքը կասկածել կուտայ զիս թէ Ազգ. Ժողովն իսկ պէտի կարենայ չաջողութեամբ դուրս ելլել այս խառնափնթոր գործին մէջէն։ Մէջտեղը կասկ մը կայ որոշ տրամադրութիւններով, որոնց համեմատ ազգային մասնակցութիւնը կ'օժտուի հոյակապ! բառարանով մը, ի գին 158,000 ֆրանքի։ Կարծեմ այլեւս բացատրելու իսկ կարօտ չէ բովանդակ բարկինդանական հեղեղատակութիւնը այն «մեծ գործ»ին որուն համար ամբողջ հարստութիւն մը ծովը կը թափուի։ Բամամչեան իսկ, որուն յանձնուած է, կասկածարկու կամքին համեմատ, այդ ծիծաղելի «մուչիեն»ին յարդարման զարդարման խնամքը, անշուշտ կոնակն ի վար խնդալէն կը մաքի ամէն անգամ որ աշխատութեան սեղանին առջեւ կ'անցնի չարունակելու համար Եանէսքուի կիսատ թողած չնչախարիկ այդ բառարանը, մանենագրական ամէնէն ցուցանքաւոր բանդագուշանքը որ երբեք, ի սահմանէ աշխարհի, մարդկային ոեէ գանկի մէջ յղացուած ըլլայ։ Եւ եթէ Բամամչեան բարեկամ գործին լուրջ հանգամանք մը տալու երեւոյթը ունի, սակայն անտարակոյս ոչ թէ հայ ազգին և հայ մասնագրութեան համար անկէց ծագելիք գիտական օգուտին ը'ռնումէն առաջ կուգայ, —վասնզի այն ատեն հարկ կ'ըլլար մեր երջանկայիշատակ Եանէսքուին «բառարանային» մենամոլութեա'ն ալ ժառանգորդ նկատել մեր լուրջ Բամամչեանը— այլ պարզապէս որավհատեւ այդ գործը, իր բոլոր յիմարութեամբը մէկեղ, կլորիկ գումար մը կ'ապահովէ իր նոր ճարտարապետին։

Անցեալ օր, այս էջերուն մէջ, հայ բանասէրը կը բացատրէր թէ ի'նչպէս «ինք եղած էր ներշնչողը Եանէսքուին՝ ազգին ձգելու իր հարստութիւնը»։ Պատճառ մը չկայ չաւատալու Բամամչեանին այս յայտնութեանը։ Եւ մինչեւ իսկ համոզուած եմ այդ մասին։ Ըսել է որ Բամամչեան ազդեցութիւն ունէր կասկածարին վրայ, այն ատեն ինչո՞ւ իր այդ ազդեցութիւնը չգործածեց համոզելու Եանէսքուն որ իր ծրագրած բառարանին համար այնքան խոշոր գումար մը չգտնէ։ Դիտնալով գործին անհեթեթութիւնը, թող համոզէր հանգուցեալը թէ՝ մահուընէն յետոյ ինք յանձն կ'առնէր չարունակել բառարանին չինութիւնը, որուն տպագրութեանը համար ասան հազար ֆրանք մը բաւական էր։ Մասուրենէն յետոյ անչուշտ Բամամչեան չէր յարգեր իր խոստումը, նկատելով որ ասկէց ոչ հայ ազգը բան մը կը կորսնցնէր, ոչ մարդկութիւնը, ոչ տիեզերական մասնագրութիւնը։ Այդ բանդագուշանքը կը թաղուէր իր հեղինակին հետ։ Ու այն ատեն խնդրոյ առարկան այդ ասան հազար ֆրանքի գումարը միայն կ'ըլլար փոխանակ 158,000 ֆրանքի գումարին, որուն չուրջը անա չնչասպառ մրցամարտ մը սկսած է, մանենագիտութեամբ հանգուցեալին ժառանգորդներուն, Բամամչեանի և ազգին։ Յայտնի չէ թէ որո՛ւն պիտի մնայ յաղթութեան դափնին։ Բոլորիս ալ համակրութիւնը անուշտ մրցակիցներէն ազգին կողմն է։ Կը փափաքինք որ վիթխարի չոչորդութեան մը մատաղին իրագործումին զոհուելիք այդ կարեւոր գումարմանը գործածուի ազգին համար օգտակար բանի մը, մեր բաղդաւոր վերքերէն մէկուն դարմանման, որինակի համար, այդ գումարովը ազգային կամ կառավարական երկրորդական վարժարաններէ չորս-հարիւր աղքատ ուսանողներ՝ իրենց ուսումը կատարելագործելու։ Աւելի հարիւր հազար եանէսքուական յիմարածին բառարանէ աւելի օգտաւէտ ծառայութիւն մը կ'ըլլայ մեր բաղմակրօտ ազգին համար։

Բամամչեան իր գործին առաջին մասը ղրկեր է և մասնագէտներ աչքէ անցուցեր են զայն։ Մարդիկը թէ՛ խնդացեր, թէ բարկացեր են։ Աւելի ետ նպաստաւոր չեմ նկատեր Բամամչեանի պէս անխոնջ, բազմավաստակ և արդիւնաւոր բանասէրի մը համբաւին համար։ Մինչեւ ցարդ, միշտ ազէկ, օգտակար, չանեկան և թանկագին գործեր արտադրած է «Լեոն Ե.»ի հեղինակը։ Բնականաբար կ'սպասենք որ այսուհետեւ ալ նոյնը ըլլայ և մեր բանասիրութիւնը օգտուի իրմէ։ Բայց, Եանէսքուի բառարան պիտակով երեւան հանած այդ ողորմելիութիւնը ծիծաղելի միայն կը դարձնէ զինքը և իր լուրջ բանասէրի պատուանդանէն վար կ'առնէ։

Ուրեմն, վա՛ղ պէտք է անցնիլ այդ գործին հետապնդութենէն և Գ. Բամամչեան ինքն ալ գործակցելով ազգային իշխանութեան, ջանալու է որ այդ կատակն ազգը չօչափելի օգուտներ միայն կարենայ քաղել։

Տեսակ մը հայրենասիրութիւն ալ ասա է։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՀՈՂԱԾՈՒԹԻՒՆԸՐԸ

Տեսես. Խորհուրդը երէկ նիստ գումարեց Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ և դարձեալ զբաղեցաւ Հրանդ Մարգարեանի գեղծումներու խնդրով։ Այս առթիւ նախ լսեց տիկ. Մաուի էնֆիյէեանը, որ պատասխանելով ատենապետին հարցումներուն ըսաւ թէ՝ ինք Հրանդ Մարգարեանը չատ առաջ կը'ճանչնայ և թէ՛ երբէք նեանէքուի կսակին առթիւ տեսնուած չէ անոր հետ։ Երբ հարցուեցաւ թէ ի'նչպէս ձեռք ձգեց կսակին օրինակը, պատասխանեց թէ Ռումանական հիւպատոսարանին միջոցաւ կրցած է տեղեակ ըլլալ կսակին պարունակութեան։ Ասկէ զատ իրեն, այդ մասին տեղեկութիւններ հաղորդեր է եղեր Պօղոս Փափազեան անուն Քիշնեւցի երիտասարդ մը։ Խորհուրդը ասկէ զատ լսեց նաև Պիւմէն անուն երիտասարդը, որուն մասին Կառափնատի մէջ կարգ մը բաներ գրուած էին։ Պ. Պիւմէն հերքեց իր մասին ըսուածները, աւելցնելով որ ինք երբէք յարաբերութիւն ունեցած չէ Հրանդ Մարգարեանի հետ։ Տեսես. խորհուրդը վերջնական եզրակացութեան եկած է արդէն։ բայց պէտք զգացած է հարցաքննել նաև պարիարքարանի բոլոր պաշտօնեաները և մասնաւորաբար Կրօն. Ժողովի դիւանին մէջ քննութիւն մը պիտի կատարէ։

ԱՇՏԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ս. Պատրիարք Հայրը երեքշաբթի օր այցելութիւն պիտի տայ գահաժառանգ իշխանին։

ԻՍԼԱՄԱՏԱՆՈՒԱՆ ՀԱՆՑՈՒՀԻՆ

Գործակատարը երէկ դարձեալ դիմում ըրաւ ներքին գործոց նախարարին՝ իսլամացուած հայուհիին համար։ Թալէաթ պէյ թեզքիրէ մը գրեց ընդհ. ապահովութեան տնօրէն Կալիպ պէյի որպէսզի քահանայ մը կանչէ և անոր ներկայութեան հարցնէ ալղիան թէ՝ «Հայ մնալ կուզէ թէ՝ Իսլամ»։

«ԱՇԱՌ»ԻՆ ԽՆԴԻՐ

Տիվրիկի չորս գիւղերու թաղ. խորհուրդները հաւաքարար դիմում ըրած են Պատրիարքարան, որպէսզի դիմում ըլլալի պատկանեալ պաշտօնական մօտ, այս տարուան «աշառ»ը չի ծախուելու համար։

ՀՈՂԱԾՈՒՆ ԽՆԴԻՐ

Մուշէն Ներսէս եպս. գրով մը խնդրած է Պատրիարքարանէն որ Սասունի գիւղերու հողային խնդիրները դատարանի միջոցաւ կարգադրելու համար, Պատրիարքարանի կողմէ փաստաթուղթեր կարդուին։

ՊՈՏՐՈՍԻՊ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ

Պոտրումի բանտարկեալները դարձեալ դիմած են Պատրիարքարան և կը խնդրեն որ Յուլիս 10ին իրենք ալ ազատ արձակուին, քանի որ իրենք բանտին մէջ և իրենց ընտանիքներն ալ կիլիկիոյ մէջ անօթի կը մեռնին։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԽՆԴԻՐ

Առանձին Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը կը հեռագրէ թէ Փառէն Վրդ. տեղւոյն օրթոնցներուն համար պէտք է և հեռաւորաբար անոր հոն մնալը անհրաժեշտ է։

ՊԱՀԱՆՋ

Դում գաբուի դրսի Թաղ. խորհուրդը խնդրեր է Պատրիարքարանէն որ հրամայէ Մայր եկեղեցոյ Թաղ. խորհուրդին, վճարելու համար Պէշճեան Ամիրայի կատարածէն իրեն ինկած մասը, որ 4–5 ամիսէ ի վեր չէ վճարուած։

Զ. ՈՒՆԱԳԳՐՈՒԹԻՒՆ

Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Սրբազանը կիրակի օր Արմաչի մէջ վարդապետ ձեռնադրեր է վանքին այս տարուան ընթացքաւորտ երեք սարկաւագները։

ԳԻՄՈՒՄ

Պոլիս բնակող Տիվրիկցի Թուրքեր և հայեր խնդրեր են Ս. Պատրիարք հօրմէն որ պէտք եղած միջամտութիւնը ընէ առ որ անկ է, որպէս զի Տիվրիկի հարիւրապետ ձէլալ պէյ վերահասատաուի իր պաշտօնին մէջ։ Ցիչեալ անձերը մեծ գովեստով կը խօսին այդ զինուորականի մասին։

ԵՍԱՐՋԱՆՈՒՄ

Երկու հոգի առջի օր, Կավռօջի խրմբագրատունը ներկայանալով, կ'ուզեն Թերթին խմբագրապետ Պ. Թօլաեանը տեսնել։ Այս վերջինը բացակայ ըլլալուն, նամակը կուտան պատասխանատու-անօրէն Պ. Դասապետի, պահանջելով որ հրատարակեն զայն։ Այդ երկու անձերը բէվոլվէրով կը սպառնան և կ'երդնուն բուռն միջոցներու դիմելու, եթէ այդ նամակը չհրատարակուի։ Պ. Դասապետ ոստիկանութեան կը յանձնէ այդ անձերը, որոնք պահանջոց կը տարուին։ Ցաւալի է որ, մամուլի ազատութեան չրջանին մէջ, այս տեսակ արարքներ կը գործուին, ի'նչ պատճառներէ ալ դրդուած ըլլան։

ՖՐԻԶՆՈՅԻ ՀԱՆՑԸՐԸ

Ցունիս 26 կիրակի իրիկունը Անտէպոյ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ֆրէզնոյի հայ դպրոցին հանդէսը։ Հակառակ Ֆրէզնոյի ամենէն տաք մէկ օրը ըլլալուն խուռն երկոտա բաղմութիւն մը լեցուցած էր սրահը։ Հայ դպրոցին վարիչ մարմինը Ս. Երորդութիւն եկեղեցիին հոգաբարձութիւնը ըլլալով, նոյն մարմնոյն կողմէ հանդէսին կ'ատենապետեր Յարութիւն Ռիսիկեան, որուն քով բեմին վրայ նստած էին Սարաճեան Արքեպիսկոպոս, Պատ. Հայկունի և Պատ. Արփիար Վարդանեան։ Հայ դպրոցին մասը ու խոշոր աշակերտները և աշակերտուհիները իրարու ետեւէ բեմ հրաւիրուեցան, ճոխ յայտագրի մը համեմատ, արտասանելու իրենց օտանաւոր և արձակ գոցերը, ճառերը և տրամախօսութիւնները։ Ընտիր առոգանութեամբ արտասանուած այս գեղարիկ գոցերը և ճառերը ներկաները պահ մը այս օրերէն հայրենի երկիրը փոխադրեցին։ Ներկաները որ վարժուած էին հայ մանուկներու չրթունքներէն յանախ անգլերէն լսել, սրտի մեծ զեղուշութեամբ մտիկ կ'ընէին այս մատաղ դպրոցականներուն մաքուր ու վճիտ հայերէն արտասանութիւնները։ Հանդէսին ամենէն հրապուրիչ մէկ մասը անտարակոյս հայերէն ազգային երգերն էին զոր դպրոցական երգեցիկ խումբը իրարու ետեւէ կ'երգէր այնչափ վարժ ու մեղանոյշ։ Դպրոցական աշակերտներէ դուրս՝ հայերէն դպրոցի կարեւորութեան վրայ յորդորական խօսքեր խօսեցան Ա. Կ. Սէքլէմեան, Պատ. Հայկունի Յակոբ Նշկեան և Պատ. Արփիար Վարդանեան։ Պ. Նշկեան յորդորեց ժողովուրդը որ իր գնահատումը յայտնէ դրամական օգնութիւն մը ընելով հայ դպրոցին։ Քիչ առնուազն մէկ հանգանակուեցաւ իբր 60 տոլար, որ կը յուսացուի թէ աւելի պիտի ամի նորանոր նուէրներով։ Ֆրէզնոյի հայ դպրոցը կը գտնուի Յովսէփ արք. Սարաճեանի տրամադրութեան տակ։ Ինքը Սենէքերիմ Մարգարեանի հետ միասին կը կառավարէ դպրոցը և կ'աւանդէ բոլոր դասերը։ Սարաճեան տարեկիսկոյտս հանդէսին սկիզբը կարդաց դպրոցին տեղեկագիրը որմէ կը հասկացուի թէ Ֆրէզնոյի հայ դպրոցը այս 1909—1910 տարեշրջանին մէջ ունեցած է 110 երկեռ աշակերտ, որոնց միայն 16ը քանի մը ամիս յանախելէ յետոյ զանազան պատճառներով չեն եկած, իսկ մնացածը չարունակած են։ Դպրոցը անցեալ սեպտեմբերի սկիզբէն մինչեւ յունիս ամիս տեւած է գրեթէ անընդհատ։ Հայ դպրոցի դասաւանդութեան ժամերը եղած են ամերիկեան «Փրպլիք սքուլ»ի արձակուելէն ետքը որպէսզի արգելք չըլլան հայ տղայոց հասարակաց դպրոցները յանախելուն։ Հայ դպրոցին դասախօսութեան առարկան առայժմ եղած է գրեթէ մի միայն մայրենի լեզուի ուսումը և հայերէն գիր. ազգային կը յուսացուի հայոց պատմութիւն և Հայաստանի աշխարհագրութիւն ալ աւանդել։ Հակառակ խիստ տաք եղանակի օդին, ժողովուրդը մեկնեցաւ հայ դպրոցին այս հանդէսէն մեծապէս մխիթարուած և սրտանդուած։ Այս ընթացքով յուսալից կ'երեւի որ յառաջիկայ տարի հայ դպրոցին ուսանողաց թիւը 200ի պիտի բարձրանայ, կ'ըսէ Ասպարեզ։

ԽՈՇԵԱՆԴՈՒԱՆ ՀԱՆՑԸ

Իզմիրի Դաշիճի վերջին թիւին մէջ կը կարդանք.—

«Երէկ Առաջնորդարանի քէհեայեան հետ Արարկիրցի Կիրակոս... եան անուն հայ մը խմբագրատունս ներկայացաւ և մեր քաղաքին մէջ չաթաթ գիշեր իր գլխուն պատահած հետաքրքիր փորձանքները պատմեց մեզի։

Պոլսէն նոյն օրը հասած է եղեր քաղաքս և չոգենաւին մէջ բարեկամութիւն հաստատած յոյնի մը հետ։ Կ'ելնէ Իզմիր քանի մը օր յետոյ Ամերիկա մեկնելիք չոգենաւ նստելու, և օրվնհետեւ մարդ չի ճանչնար եղեր՝ յոյնին կ'ընկերանայ եւ Ֆասուրա ըսուած Թաղին կողմ գտնուած գինետուններէն մէկուն մէջ, ինչպէս կ'երբեւի, միասին կ'սկսին կոնծել։

Այդ միջոցին ոստիկան-զինուորներ կը մտնեն ներս և դեռ այս երկուքին կողմը չուղղուած յոյնը կծիկը կը դնէ. Կիրակոս չփոթելով ինքն ալ կուզէ փախուստ տալ և կամցուկ մը կը մեկնի և կը մտնէ ուրիշ գինետուն մը։ հոն վրայ կը հասնին ոստիկանները և կը հրաւիրեն զինք պահականոց գալու, թեթեւ ընդդիմութենէ մը յետոյ կ'առաջնորդուի պահականոց։ Ճամբան՝ սակայն՝ վրան զէնք կայ եղեր, ըսելով կը պղտնեն. բան մը չեն գտներ, միայն քովը ունեցած նամակները և թղթերը կ'առնեն։ Պահականոցին մէջ կը սկսին հարցուփորձի եւ կ'ամբաստանեն զինք իբրեւ պօմպա փոխադրող։ Կիրակոս զարմանք կը յայտնէ, կ'ուզանայ և կը պատմէ թէ Պոլսէն նոր հասած՝ Ամերիկա պիտի մեկնի։ Երբ կը հարցնեն թէ դրամ ունի՞ վրան՝ «օ՛չ» կը պատասխանէ, մինչդեռ քովը ունեցած 17 ոսկին արդէն յարեւ եղած է եղեր, որմէ տեղեկութիւն չէ ունեցած այդ պահուն և վախնալով որ եթէ ունի ըսէ՝ կ'առնեն դրամը, ո՛չ ըսելով կը գոհանայ և չհամարձակիր նաեւ այդ միջոցին իր տարատին ետեւի գրպանը չշօշափելու։

Ոստիկանները՝ ի բացակայութեան բռլիներու և քօմիսէրին՝ կ'սկսին լաւ մը ծեծել այդ խեղճը, ապա նորէն հարցուփորձ անպատճառ պօմպաճի և Համիտը վերահաստատելու համար։ Նոր քօմիթէի անդամ ըլլալը խոստովանցնելու պատրաստակին տակ. Կիրակոս նորէն կուգանայ, կրկին ծեծ՝ այս անգամ տաքերուն, կրկին հարցարփորձ ուրացում, կրկին ծեծ՝ ուսերուն և կռնակին, այնպէս որ ողջմիտ վիճակի մէջ, ոտքի վրայ կենալու և նրատելու անկարող՝ քովը գտնուած բոլոր թուղթերը վար կը դնեն և զինք կը ճանաչեն, խստիւ յանդիմանութիւն և քանի մը ապտակ ալ տալով որպէս զի ծուռ չի քալէ և ոտքերուն վրայ չերեւայ, ա՛չ ուշ և ո՛չ ալ ա՛ռ ըսէ, և երկրորդ օրը գայ իր թուղթերը առնելու։ Ահա՛ խիստ համառօտ՝ եղած խժդուժութեան պատմութիւնը։

Իսկ մենք մեր աչքով տեսանք Կիրակոսի ոտքերուն և մարմնին վրայ գըտնուած ծեծի նշանները։

Ծեծի, խոշտանգումի պատմութիւնը այս է, իսկ 17 ոսկին մասին չենք կրնար որոշ ըսել թէ Կիրակոս գողցուցած է գինետան մէջ թէ ո՛չ վրան զէնք փնտռելու միջոցին վերցուած է։

Առաջնորդարանի և տեղական կառավարութեան մասնաւոր ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս դէպքին վրայ ու կը պահանջենք որ ամենախիստ քննութեամբ մը ենթադրեալ ոճրագործները և օրինակելի պատիժներ տնօրինուին անոնց՝ արգիլելու համար կրկնութիւնը այսպիսի հրէշաւոր դէպքերու, որոնք համիտեան չրջանին հետ իսպառ վերջացած ըլլալու էին։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Տէ՛ր խմբագիր,

Այսօր ձեր Պատ. թերթին մէջ կարդացինք թէ՝ «Լոտիրնէի դէպքին առթիւ ձերբակալուած հրեաներու հետ միասին հայ պատանին եւս ազատ ձգուած է»։

Զարմանց զարմացանք այս խեղաթիւրումին և կուգանք պարզել ձեզ իրողութիւնը թէ՝

Հայ պատանին Սահակ Յովհաննէսեան անունով դեռ բանտի հիւր է. իր յանցանքը? վերագրուած է «հնչէթ»ի և այժմ խնդիրը դատարան պիտի ելլէ 15—20 օր վերջ։ ԶԱՐԵՀ ԳՆՈՒՆԻ

Էսքիշեհիր, 7 յուլիս 910

* * *

ՊՈԼԻՍ, 7 յուլիս 910

Պատ. Խմբագրութիւն

Արտեւիք օրաթերթի

Պիտի խնդրէի որ սիրով հիւրընկալէիք հետեւեալ գրութիւնը ձեր վաղուան թիւին մէջ։ Յարգանօք

ՎԱՀԱՆ ԽԻՒՍՅԱՎԷՐՏՅԱՆ

Գառնիկ էֆ. Դազանճեանցին.— Գառնիկ էֆ. Դազանճեանէ կը խնդրուի որ կամ որոշեալ հաշէին դիմով աշակերտները պարպ չեանէ և կամ հաճի լրագրաց միջոցաւ օր առաջ քիչ մը ընդարձակ տեղեկութիւններ տալ դասաւանդութեանց պայմաններու մասին, խնայելով ծանօթութիւններ ստանալու համար քանի մը անգամներ Գուսգարու գացող և պարպ վերադարձող ուսանողներու յոգնութիւնը։

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐ

ԱՆՑԱԳՐԻ ՋՆՋՈՒՄ

Արդարութեան գործոց նախարարը անցեալ ամսոյ 26 թուականաւ ծանուցագրով մը՝ ըստ դեկրետի նեղքին գործոց նախարարութեան՝ կը յայտնէ թէ օսմանեան երկրին մէջ ճամբորդութեանց առթիւ անցագիր ստանալու դրութիւնը ջնջուած է և այս մասին կարեւոր հրահանգները տրուած են օրոնց որ անկ է։

Նախարարական ծանուցագրին պարունակութիւնը հաղորդելով նաեւ ձեզ, կը յանձնարարենք պետական այս տնօրինութիւնը հաղորդել ժողովրդեան, որպէս զի օգտուի ընծայեալ դիւրութենէն։

Մնամ աղօթարար

Պատրիարք Կ. Պոլսոյ

ԵՂԻՇԷ ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

* * *

ՀՍՑ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐԸ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեան համաձայն կը հրաւիրենք մայրաքաղաքիս Ս. Եկեղեցեաց Դեր. Քարոզիչները, աւագերէցներն ու քահանաները՝ որ յառաջիկայ կիրակի, յուլիս 11ին, յետ Ս. Պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեն ի յիշատակ ամենայն հայ նահատակելոց։

Մնամ յարգանօք

Պատրիարք. Փոխանորդ

ՂԵՒՈՆԴ Ծ. Վ. ԴՈՒՐԵԱՆ

* * *

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ

Նպաստից Ցանձնաժողովը կը հրաւիրէ բոլոր նպաստակալ ուսանողները ներկայացնելու իր Դիւանին իրենց ամավերջի քննութեանց արդիւնքը, ինչպէս նաեւ հաստատագիր կամ վկայագրեր բարի վարուց եւ իրենց կարգը փոխած ըլլալու մասին։

Հարկ կ'զգանք աւելցնելու թէ՝ անոնք որ մինչեւ յուլիս 15 չի կարողանան ներկացնել այս վկայագիրը պիտի դադրեցուցուի իրենց յատկացուած ամսաթոշակը, արժանաւորները վարձատրելու համար։ (Կնիք)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՂԱՂԱՔՈՅ Ս. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ ասոնախմբութեան առթիւ, անցեալ կիրակի օրուան Ս. Պատարագի խնդիրը զանազան մեկնութեանց տեղի տուաւ։ Մասնաւորապէս քննադատուեցաւ Խնամակալութիւնս, իբր թեւագիր Պատրիարքական այդ տնօրինութեան, և մինչեւ իսկ սպառնալից ակնարկութիւններ ալ եղան ցոյցին մասնակցողներուն կողմէ՝ Խնամակալութեանս հասցէին։

Այս քննադատութիւններն ու ակնարկութիւններն հիմնուած էին սակայն սխալ ենթադրութիւններու վրայ։ Արդարեւ Խնամակալութիւնս չէր որ յղացաւ Օրմանեան Ս. բազանը այդ օրուան պատարագին համար հրաւիրելու գաղափարը, այլ՝ Պատրիարքն էր որ ինձմէ բարեբար այդպիսի մտադրութիւն մը յայտնեց Խնամակալութեան երկու անդամց, երբ անցեալ հինգշաբթի օր իրեն ներկայացան ի Պատրիարքարան, պաշտօնապէս հրաւիրելու համար զինքը օրուան ոոնին առթիւ պատարագելու յիշեալ եկեղեցւոյ մէջ։

Ցիշեալ խնամակալք մինչեւ իսկ կրկնեցին իրենց խնդիրքը, աւելցնելով որ նորին սրբազնութիւնը կրնար ուրիշ առիթի մը վերադարձել Օրմանեան սրբազանի մասին իր ընելիք տնօրինութիւնը, բայց երբ իմացան, որ նորին սրբազնութիւնը եկեղեցւոյ ասոնախմբութեան պարագան յարմարագոյն առիթը կը նկատէր, իր անձին իսկ հեղինակութեամբը ծածկելու Օրմանեան սրբազանի անձը, որ և է չփոթութեանց դէմ, համակերպեցան իր տնօրինութեան, հաւատալով որ այս կերպով որ և է ցոյց տեղի չտրուեցաւ։

Լրագրաց մէջ երեւցած ազդը ամենայնիւ կը համապատասխանէր Ս. Պատրիարք հօր պաշտօնագրին, զոր ուղղած էր խնամակալութեան, նախապէս Օրմանեան սրբազանի հաւանութիւնը առնելէ յետոյ։ Ահաւասիկ յիշեալ պաշտօնագրին օրինակը։

«Աղնս. Ատենապետ էֆէ'նտի

Պատ. Խնամակալութեան.

Ս. Եկեղեցւոյ Ղալաթիոյ

Ս. Լուսաւորչի Նշխարաց Դիւտի ասոնին առթիւ, Պատ. Խնամակալութիւնդ թէև հաճած էր հրաւիրել զմեզ Ս. Պատարագ մատուցանել յառաջիկայ կիրակի օր, 4 յուլիս, բայց անձնապէս անհանդիստ, ի վիճակի չենք գտնուիր ընդունելու այս հրաւէրը։ Ո՛ւստի խնդրեցինք Ամեն. Օրմանեան Տ. Մաղաքիա Սրբազանէն, որ հաճի նոյն օր Ս. Պատարագ մատուցանել Ս. Եկեղեցւոյդ մէջ, և բանին կենաց քարոզութեամբ մխիթարել բարեպաշտ ժողովուրդը։

Մնամք աղօթարար

Պատրիարք Կ. Պոլսոյ

ԵՂԻՇԷ ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Արդար չէ, հետեւաբար, Խնամակալութեանս վերագրել որ և է պատասխանատուութիւն կամ դիտում կիրակի օրուան պատարագի խնդրոյն մէջ, և ցաւալի է որ, բերանի կերպով տրուած պաշտօնական բացատրութիւնք, եթէ իրօք թերթերուն մէջ գրուածներուն կը համապատասխանեն, այնքան յաջակ չեն եղած Խնամակալութեանս վերագրուած դերին մասին։

Մնամք յարգանօք

Ի դիմաց Խնամակալութեան

Վ. Ասեճեաղարի Վ. Ասեճեապէեի

Ա. Պ. ԱՂԱՍԵԱՆ Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Ղալաթիա, 8 յուլիս

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԳԱՂՏՆԻ ՔՕՄԻԹԷՆ

Եգիպտոս խոյս տուած ատեն ձերբակալուած Մօլլա Զէյսի մեղսակցութիւնը չէ հաստատուած։ Սակայն իր զանկերուն մեղադրութիւնը հաստատուած է։

*** Գաղտնի քօմիթէին դաւադրական ծրագրին համաձայն, կարգ մը թուրքուհիներ, իսլամական սովորութեանց հակառակ, անքարոյական արարքներու մէջ պիտի գտնուէին հրապարակաւ։ Թէրճիմանը Հագիզաք այդ պարագան յիշելէ յետոյ, կ'ըսէ թէ, ազէի օր, երկու գըլխարկաւոր անձեր, թրքական տարազով երեք կիներու հետ օթամպիլ նստած, Պէյլիքթաշէն կ'անցնէին։ Թուրք թերթը գրգռիչ ընթացք մը նկատելով այդ բանը, ոստիկանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ։

ՆԱԽԱՐԱՐԱԳ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Իր երէկի նիստին մէջ որոշեց Դարաբատաղի իշխանին գահակալութեան տարեդարձի հանդէսներուն մասնակցելու համար մասնաւոր մարմին մը ղրկել։ Պեսական պաշտօնեաներուն տարեկան մէյմէկ ամիս արձակուրդ տալ։ Դարատաղի տանմանագլուխը ճշդելու համար յանձնախումբ մը ղրկել։ 306 տարուան մէջ ծնողներու զինուորագրութեան քուէարկութիւնը կատարել։

Ա Զ Դ
ՀԱՐՍՏԱՆԱԼՈՒ ՄԻՋՈՑ
ՄԻԱՅՆ 166 ԶՐՈՒՇՈՎ

Այս միջոցն է գտել Հոլանտական Քէյ-տի Ցօնսի 1904ի փոխառութեան պարտատէրի մը, որ Եգիպտական Քէյտի Ցօնսիէն, Բուսելի երկաթուղիի, և.ն., պարտատէրերուն յար և նման է, բայց անոնցմէ աւելի շահելու հաւանականութիւն կ'ընծայէ, որովհետեւ իւրաքանչիւր վիճակահանութեան մէջ 2,000 թիւ կը շահի, այսինքն Եգիպտ. Քէյտի Ցոնսիէին 1974 թիւ աւելի և Բուսելի երկաթուղիէն ալ 1050 թիւ աւելի կը շահին։ Հոլանտական Քէյտի Ցոնսիէի պարտատէրերուն վիճակահանութիւնը երկու ամիսն անգամ մը, տարին վեց անգամ կը կատարուի Ամստերտամի մէջ պետութեան հակակշռին տակ։ Ամբողջ փոխառութիւնը բաժնուած է 72,000 կարգաթիւի։ Թուրքիոյ մէջ Հոլանտական պանքա չգտնուելուն համար մեր ընկերութիւնն ամէն ատեն կը վերագնէ հոլանտական Քէյտի Ցոնսիէի պարտատէրերը Եւրոպայի հրապարակին համաձայն լաւագոյն գինը վճարելով։ Նոյն պարտատէրերն աւանդառնելով դրամ փոխ կուտայ նաեւ իւրաքանչիւր թուղթի համար մէկ օսմ. ոսկիի հաշուով և տարեկան 6 առ հարիւր տոկոսով։ Ուրեմն փոխանակ բաօմէա գնելու տարեկան 60 զրշ. կորսնցնելով, կամ ուրիշ վիճակահանութեան տոմսեր գնելու՝ լ աւելի մեծ կորուստի մը ենթարկուելով, կը յանձնարարենք գնել հոլանտական Քէյտի Ցոնսիէի պարտատէրերը, որոնք արքայական հրամանագրով արտոնուելէ ետքը հրապարակ հանուած և կալուածներով երաշխաւորուած են և հիմակուան գինն է ընթացիկ դրամով 166 զրշ., այսինքն ամէնուն համար ալ մատչելի գին մը։ Հոլանտական Քէյտի Ցոնսիէի տրտեթուղթ գնելով ամենէն վնասի չէք ենթարկուիր, որովհետեւ մինչեւ 70 տարի կամ ձեր տուած դրամը պիտի գանձէք, կամ վարը յիշուած լեցուն պարգեւները պիտի ստանաք։ Հոլանտական Քէյտի Ցոնսիէ գնողը, պարտատէրթին փոխարժէքն զատ առանց ուրիշ դրամ վճարելու, 70 տարուան միջոցին 420 վիճակահանութիւններով քաշուելիք հետեւեալ պարգեւներուն պիտի մասնակցի.

250,000	Գր.ի	պարգեւներ	70	անգամ
150,000	»	»	70	»
125,000	»	»	70	»
100,000	»	»	70	»
75,000	»	»	70	»
62,500	»	»	70	»
10,000	»	»	420	»
1,000	»	»	2100	»

և աւելի պակաս շահող ուրիշ շատ մը պարգեւներ։ Դաւառներէն կամ արտասահմանէն գնել փափաքողներն հարկն փոխարժէքը մանատրոպով կամ չէքով ղրկել հետեւեալ հասցէին.—

Crédit populaire Ottoman
société en Commandite

7 Քիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա, Պոլիս, Քէրուհ պէյ խան, թիւ 5, և 7, նոր նամակատան դիմաց։

Աւելի տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել նոյն ընկերութեան։ Դաւառներու մէջ վաճառումն յանձն առնող գործակալներն կ'ուզուին։ 36—6

Բիօնէր հայ. թուղթերի յանձնարարելի են բոլոր գործի մարդոց։

Մէկ վայրկեանի մէջ 200է աւելի թուական կարելի է նշանակել սոյն մեքենայով։

Գործածելի տարբերներու, սառցադիրներու, դրոշմաթուղթերու, նամակներու, հաշուեցոյցերու, և.ն., և.ն.։

14 Յլ. 1910 Ճիշդ տպագրումի

Բոլոր թուականները։

Մինչեւ 1921 տարին ապահովեալ է։

ԳԻՆ 6 ԶՐՇՆ

Փնտռեցէք բոլոր թղթավաճառատուները

Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ

Ա.ԲԱՑ Ա.ԻԴԵՐ

Ղալաթիա, Կիւմիւշիւ խան

ՆԱՆՕԹ.—Դաւառներէ յանձնարարութիւնք անմիջապէս կը ղրկուին, դրամը կամ խիկ վճարելի ու փոստի ծախքը գնողին վրայ ըլլալու պայմանաւ։

Մասնաւոր գեղջ վաճառողաց համար 50—18

ՏՀԻ ՆԷՇԸՆԼԻ ԲՐՕԹԷԹՕՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ընկ. կեդրոնատեղին ձէյմս Պիլտինկ Զըրչ Սբրիք
Ընկերութեան դրամատունն է Տճի Լօնսօն էնտ Բրօվինսըլ Պանք-Լիմիթըտ,
42 Քասլ Ստրիթ, Լիվրբուլ.

ՏՀԻ ՆՕՐԹ ԻՍԹԼԸՐՆ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ընկ. կեդրոնատեղի.— Պանք Զեմպրս, Պօնտկէյթ Տարիկկրն
Ընկ. դրամատունը.— Տճի Լօնսօն Ճօյնթ Սթոք Պանք Լիմիթըտ—Տարիկկրն

Վերոյիշեալ Ընկերութիւնք իրենց անհաւատար ուղղամտութեան և արդարաբեր ու պատրաստակամ սովորութեանց համաձայն կ'ապահովագրեն հրդեհի դէմ ամէն տեսակ շէնքեր և ապրանքներ, ամենանպաստաւոր պայմաններով և ամէնէն ժամանդիներով։ Արեւելքի համար մասնաւոր գեղջեալ սակացոյց։ Ապահովագրական ընկերութեանց համայնաժողովէն (սինտիքա) դուրս կ'աշխատին։

Արեւելքի ընդհանուր լիազօր Տճորկն (Manager)
ՎԻԶԷՆ Ա. ԴԱԼԱՅԱՆԱՆ
Պեհ (Secretary)
ԵՂԱՒԻ ԲԴ. ՀԱՍՊԵԱՆ

Կալաթա, Իլիսալ խան, Ն° 7, 8

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՕՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԷՖ
ԸՆԴՄԷՋ Հելի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն
Ալպանո	1069	Սիթօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սաքֆօ	1119
Ալքէթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Միքաաօ	3557	Տիբիս	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիա	119
Աթիսաքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հուսպէց	595	Մանդէպէլլօ		Սցէբա	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իսկօ	2354	Մուցիլլօ	3419	Թասոս	1323
Պորտինիօ	1264	Էպէքօ	3464	Իտանօ	5540	Նէքսա	1933	Թ. Ուիլսոն	1546
Պրֆֆալս	4481	Էլլաքաաօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օսիս	4100	Թոքիս	3327
Գէլլօ	1371	Էրսաքօ	1841	Գիէսաօ	1053	Խնթաքիս	4036	Թուէտաս	1470
Գալիբաս	1837	Ֆիտաս	954	Քոլբինօ	2307	Օրլանաս	1535	Ուրպինս	242
Գաբէօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոլլնս	1700	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Բոլօ	510	Վոլօ	1289
Զիքաքիս	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանթօ	2272	Բիալեօ	3329	Վքլիթաքն	2391
Սօսէքօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվորնօ	1643	Բինալաս	1553	Եէտաս	1350
Գալորաաս	4235	Կիկանս	1143	Լորենցօ	3191	Բոլլօ	1613	Զէցս	1200
Գանիթ	2905	Կոքս	1011	Մարլմ	724	Բօսէֆ	1789	Թարս	
Գարս	895	Կլանաս	1695	Մարէնկօ	1273	Բոզաքիս	138	Մայոն	

Մորոֆֆօ չոգենաւը, նաւապետ Մաքարէն, Վիկօ չոգենաւը, նաւապետ Հարպօրտ, հոս հասած են։

Թոֆիսա չոգենաւը, նաւապետ Թարն, օգոստոս 3ին, Միխաեօ չոգենաւը, նաւապետ Թ. Բ, օգոստոս 20ին հոս կը սպասուին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏՐԻՅԱՅ

Թիւ. 22—24, Քիւչիւք Մէսէթ խան, Ղալաթիա։ 75

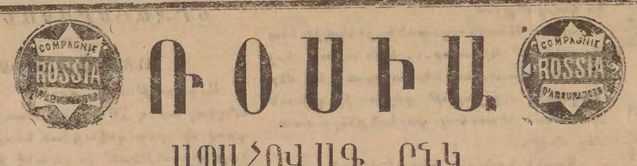

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳ. ԸՆԿ.

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ, իր մասնաւոր շենքին մէջ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արտադրներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու ցուցափեղկի ապակիներու խորտակուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխ, ամբողջապէս վճարուած	10,666,666 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	187,322,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	581,115,000 »
1908 տարուան մէջ գանձուած ապահովագրին ու տոկոս	83,232,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ագարեան Խան Վայվոտա, Ղալաթիա։

Պոլսոյ գործակալութեան, Տիրսիզզատէ խան, Աչբը էֆէնտի Ճատտէսի, թիւ 26

Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ 50

ԻԻՆԻՕՆ

ՀԱ ՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԹԱՐԻՋ 1828–1829

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ԹԱՐԻՋ 9, ՐԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԾՐԱԳՐԱԿԱՆԱԳՈՒՄԲԸ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագրին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ գումար	480	» »

Ինչպէս այս թուականներէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆԿ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆԻ ապահովագրեալց։

Արեւելքի համար մասնաւոր գեղջեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ ան համեմատ կեբզով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ա՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն ժամանդիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ՔԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, և.ն. և.ն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՓԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տճորկն ՍԻՄՈՆ ԳԱՍՍԷԼԵԱՆ
Գլխ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍՍԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քաթըրճը Օղլու Բաստժ,
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

BANQUE D'ATHENES
ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ
(ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ)

ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
50,000,000 Տրախմի
ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ
9,275,000 Տրախմի

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր.—Կ. Պոլիս (Ղալաթիոյ և Պոլսոյ դրասենեակներով), Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Թարթուս, Մանսուրա, Զակազիկ, Լիմասոլ (Կիպրոս), Սելոնիկ, Բասրա, Իզմիր, Բանթի, Սէրէզ, Սամսոն, Տրապիզոն, Բիրա, Եանեա, Պիրէան, Բաթրաս, Վոլօ, Շիրա, Փալամաթա, Թրիրոլիցա, Լարիսա, Հանիա, Գանտիա, Ռէթիմօ (Կրետէ)։

Հեռագրական հասցէն՝ ԱԹԷՆՕՓԼԷՆ

Աթէնքի պանքան կը զբաղի դրամատոց վերաբերեալ ամէն կարգի գործառնութիւններով. փոխառութիւն ապրանքներու և արժէթուղթերու վրայ, փոխանակագիրներու զեղչում, առնելիքի գանձում, վարկագրերու շրջաբերութիւն, փոխանակագիր, Թուրքիոյ ու Եւրոպայի քաղաքներուն վրայ չէքերու փոխանցում հեռագրաւ, հաշուբնթաց։

Սակարանական գործառնութիւններ եւ արժեթուղթեր.— Սակարանական հրամաններու գործադրութիւն մեր ու եւրոպական հրապարակներուն վրայ, չափաւոր պայմաններով։ Արժեթուղթերու պահպանութիւն՝ անոնց վարձքի մը փոխարէն. Զեղջ և գանձում ամէն կարգի կտրօնների։

Աւանդ.— Աթէնքի պանքան դրամական աւանդ կ'ընդունի, տարին 3% (տարիւրին երեք) տոկոս վճարելով։

Խնայողութեան սնտուկ. — Աթէնքի պանքան՝ փոքր խնայողութիւնները քաջալերելու համար, խնայողութեան սնտուկի սպասարկութիւն մը կազմակերպած է, որով %ին 4 տոկոս կուտայ դրամական աւանդներու։

Առեւտրական նիւղ.— Աթէնքի պանքային Պոլսոյ գործակալութիւն Տէլիբէյ խանի (Պոլիս, Եէմիշ-իսկէլէսի) մէջ, նաւ ուսումնարանին մօտ, իր մեքենաները կ'ընդունի չատ չափաւոր վարձքի մը փոխարէն, իր յանձնորդներու ապրանքներուն պահպանութիւնը, թէ՛ իրր աւանդ և թէ իրր երաշխաւորութիւն իր ըրած փոխառութեանց։ Աթէնքի պանքային Լոնտոնի մասնաճիւղին մէջ ալ առեւտրական բաժին մը կայ, որ ամէն կարգի առեւտրական գործերով կը զբաղի խիստ չափաւոր պայմաններով։

Ընդհ. տճորկն
Զ. Ֆ. ՄԱՑԱՍ

Միլքմէյտ Պրէնտ Սուրճ Միլքը
MILKMAID BRAND.

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՍՆՈՒՆԴՆ Է

մեզ ունցիք որ գործածեցէք այս կաթը՝ կ'ցնցուցնիք

ՍՈՒՐՃԵՐՈՅ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒՐՃ ՄԻԼՔԸ

ԼԻԱԿԱՏՈՒՇ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
ԿԵՆՏՐԱԼԱՆ ԼԵՐՍԱԼԵՄԻՈՒՐ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆԱՅՆ ԱԼ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ։
50—18

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷ՛Ք

Տիկիններ՛ր և օրիորդներ՛ր, ձեր ամառնային գնումները ընելէ առաջ, անգամ մը այցելեցէք Լամպրօքուլօ եղբարց «Աթէնքի վաճառատունը», որ կը գտնուի Բէրա, մեծ փողոց, Բանալիա եկեղեցիին քով, Բասաժ Հաճօքուլօ, թիւ 278։ Ամէն օր մեծ քանակութեամբ կը հանին դանազան գոյներով կերպասեղէններ՝ մեսաքսէ, բուրդէ ու կտաւէ, կանանց քօսթիւմ-թայլէօրներու և բրաէկօթներու համար։ Սոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին ամէն տեսակ կարտիթիւրներ և զանազան գոյներով ժապաւէններ, մեսաքսէ հովանոցներ, 30 դրուշէն սկսեալ պլուզներ, ժիլեթներ, ձեռնոցներ, գուլպաներ, քօղեր, ճերմակեղէններ և այլն։ Լամպրօքուլօ վաճառատան մասնաճիւղերուն է վերջին դրութեամբ սեղմիրներներ, շանթէլէր, ֆուլաններ և այլն։ Մասնաւոր ճիւղ մը կայ այրերու և աղջ համար։ Գնորդները կրնան վստահ ըլլալ որ սոյն վաճառատան մէջ կարելի է %ին 50 շահ մը ունենալ, ուրիշ վաճառատանց հետ բաղդատմամբ։

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԷՐԱՅԷՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ՝ 130,000,000 ֆուրոն
ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ՝ 39,000,000 ֆուրոն

Կեդրոնատեղի՝ Վիեննա

Մասնաճիւղեր.— Կ. Պոլիս (Պոլսոյ և Բերայի գրասենեակներով), Սկրամ, Աուսպիկ, Պէլիցիզ, Պիլլա, Պօղէն, Պրուն, Բէյլիա, Զէրնօվից, Ցրիտէք-Միսթէք, Կրաց, Ինսպրուք, Գարլոպատ, Բլանկէնբերգ, Բրակաւ, Լէմպէրկ, Մարիէնպատ, Մէբան, Բիլզէն, Բրաչ, Բրօսնից, Բրդէմիսլ, Ս. Բոլթէն, Թուրնօվ, Թէբլից, Թիչէն, Վիլաչ և Նէօչթատ։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն պանքայի ամէն գործառնութիւն կը կատարէ. փոխառութիւն կ'ընէ հաւատարիմութեամբ և արժէթուղթեր աւանդ ձգուելու փոխարէն։ Առեւտրական թուղթեր կը զեղչէ։ Չէքեր և վարկագիրներ շրջաբերութեան մէջ կը դնէ ու հեռագրաւ գումարներ վճարէ Թուրքիոյ և արտասահմանի գլխաւոր քաղաքներուն վրայ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու վրայ քաշուած առեւտրական թուղթերու վճարումը կը կատարէ խիստ չափաւոր սակերով։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ։ Բաժնեթուղթերու գնում և վաճառում կ'ընէ անմիջական կերպով յանձնելի։ Կը դնէ եւ կը ծախէ թանկագին դրամներ ու առարկաներ, զարդոսկիներ և.այլն։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն խնայողական Սնտուկի մասնաւոր սպասարկութիւն մը հաստատած է, %ին 3½ տոկոսով և իր յանձնորդներուն խնայողութիւնները կ'ընդունի, սկսեալ ոսկեդրամ մ'իսուն դրուշէն։

«Սէյֆս» դրամարկղները, որոնք Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիին մէջ կը գտնուին, խիստ նպաստաւոր պայմաններով վարձու կը տրուին և ամէն ապահովութիւն կ'ընծայեն։

ԱՄԵՆ ԿՈՂՄ ՓՆՏՌՈՒՑԷ՛Ք

ՁԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ
ՆՈՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ՀԱՆԱՆՔ
ՊԱՀԻՐԷ ԵՒ ՎԱԹԱՆ
Սիկտիր առաջնակարգ եւ ընտիր
ԹՈՒՂԹԵՐԸ
ԲՈԼՈՐ ԾԽԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ՔՈՎ
ԿՐ. ԳՏՆՈՒԻՆ

ՆՈՐՆԱՒԱՅՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱՆԱՆ
Ն ԲԱՔԷ ՍԻԼԸՆԿ.

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Իօճի չոգենաւը Սեւ Ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 31ին։

Իմիրէքի չոգենաւը Մարմարիայէն հոս կը հասնի Յունիս 7ին։

Ֆրիժի չոգենաւը Սեւ Ծովէն հոս կը հասնի Յունիս 14ին։

Իօճի չոգենաւը Մարմարիայէն հոս կը հասնի Յունիս 21ին։

Իմիրէքի չոգենաւը Սեւ Ծովէն հոս կը հասնի Յունիս 28ին։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Իօճի չոգենաւը, նաւապետ Պուլ, յունիս 1 չորեքշաբթի օր, առտուան ժամը 11ին կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարմարիա։

Իմիրէքի չոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Յունիս 8ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ֆրիժի չոգենաւը, նաւապետ Միթրէսէ, Յունիս 15ին, չորեքշաբթի օր, առտուան 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Իօճի չոգենաւը, նաւապետ Պուլ, Յունիս 22ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Իմիրէքի չոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Յունիս 29ին, առտուան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Ա. դասդ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 150 »
Բ. » Բարիզի » 160 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. դասդ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. դասդ 185.10 ֆր. (Տիբէի համար)։

Ցեղեսութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Քէֆէնէ, քարոզչին դիմաց։

103 Բ. ՌԷՂՈՒԼ

BANQUE D'ATHENES
ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ
(ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ)

ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
50,000,000 Տրախմի
ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ
9,275,000 Տրախմի

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր.—Կ. Պոլիս (Ղալաթիոյ և Պոլսոյ դրասենեակներով), Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Թարթուս, Մանսուրա, Զակազիկ, Լիմասոլ (Կիպրոս), Սելոնիկ, Բասրա, Իզմիր, Բանթի, Սէրէզ, Սամսոն, Տրապիզոն, Բիրա, Եանեա, Պիրէան, Բաթրաս, Վոլօ, Շիրա, Փալամաթա, Թրիրոլիցա, Լարիսա, Հանիա, Գանտիա, Ռէթիմօ (Կրետէ)։

Հեռագրական հասցէն՝ ԱԹԷՆՕՓԼԷՆ

Աթէնքի պանքան կը զբաղի դրամատոց վերաբերեալ ամէն կարգի գործառնութիւններով. փոխառութիւն ապրանքներու և արժէթուղթերու վրայ, փոխանակագիրներու զեղչում, առնելիքի գանձում, վարկագրերու շրջաբերութիւն, փոխանակագիր, Թուրքիոյ ու Եւրոպայի քաղաքներուն վրայ չէքերու փոխանցում հեռագրաւ, հաշուբնթաց։

Սակարանական գործառնութիւններ եւ արժեթուղթեր.— Սակարանական հրամաններու գործադրութիւն մեր ու եւրոպական հրապարակներուն վրայ, չափաւոր պայմաններով։ Արժեթուղթերու պահպանութիւն՝ անոնց վարձքի մը փոխարէն. Զեղջ և գանձում ամէն կարգի կտրօնների։

Աւանդ.— Աթէնքի պանքան դրամական աւանդ կ'ընդունի, տարին 3% (տարիւրին երեք) տոկոս վճարելով։

Խնայողութեան սնտուկ. — Աթէնքի պանքան՝ փոքր խնայողութիւնները քաջալերելու համար, խնայողութեան սնտուկի սպասարկութիւն մը կազմակերպած է, որով %ին 4 տոկոս կուտայ դրամական աւանդներու։

Առեւտրական նիւղ.— Աթէնքի պանքային Պոլսոյ գործակալութիւն Տէլիբէյ խանի (Պոլիս, Եէմիշ-իսկէլէսի) մէջ, նաւ ուսումնարանին մօտ, իր մեքենաները կ'ընդունի չատ չափաւոր վարձքի մը փոխարէն, իր յանձնորդներու ապրանքներուն պահպանութիւնը, թէ՛ իրր աւանդ և թէ իրր երաշխաւորութիւն իր ըրած փոխառութեանց։ Աթէնքի պանքային Լոնտոնի մասնաճիւղին մէջ ալ առեւտրական բաժին մը կայ, որ ամէն կարգի առեւտրական գործերով կը զբաղի խիստ չափաւոր պայմաններով։

Ընդհ. տճորկն
Զ. Ֆ. ՄԱՑԱՍ

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՅՈՑՑ ՏՈՒԱՒ ԻՆ
ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Իսկական կաթ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Ցանկագիր սնունդ մը է ողջ եւ տկարակազմներու համար։
50—18

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՕԱՅԵԱՆ

’ԱՐԵՒԵԼՔ,ի ԹԵՐԹՕՆ (124)

ԳԼԵՍՍԱՆԴՐ ՏՈՒՄԱՍ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ
ԺԷ.
ԻՏԱԼԻԱ.— ՍԷՆՈՍ ՆԱՒԱՋԸ

Ուստի իրիկուն մը Ֆրանց նաւակ մը քակեց իր օղակէն, որով կապուած էր Լիվորնոյի նաւահանգստին, անոր մէջ նետուեցաւ ու վերարկուն վրան առնելով՝ պառկեցաւ հոն։ Նաւավարներուն հրամայեց որ դէպի Էլպա կղզին թիավարեն։

Նաւակը այնպէս մեկնեցաւ ինչպէս ճամբայ կ'ելլէ ծովային Թռչուն մը. լայնորդ օրը՝ Ֆրանցը ցամաք կ'ելլէր Բօրթօ Ֆէրրայոյի մէջ։

Ֆրանց կայս. կղզին մէջ պտտեցաւ բոլոր այն տեղերը, ուր հնաք ձգած են հ.կային ոսքերը. յետոյ Մարսիանային նաւակ նստաւ։

Ցամաքէն բաժնուելէ երկու ժամ յետոյ, Բիանօղա ելաւ, ուր, կը հաւատային թէ կարմիր կաքաւներու անվերջ երամներ կը գտնուէին։

Որսորդութիւնը յաջող չգնաց։ Ֆրանց մեծ դժուարութեամբ ապաննեց քանի մը նիհար կաքաւներ, և ամէն որսորդի պէս, որ պարապ տեղը յոգնած է, նաւակ վերադարձաւ բարկացած։

— Ո՜հ, եթէ ձեր վսեմութիւնը ուզէր, բաւ նաւաւորը, պիտի կրնար շատ լաւ որս մը ընել։

— Ո՞ւր։

— Կը տեսնէ՞ք սա կղզին, շարունակեց նաւաւորը, մա՞ք երկարելով դէպի հարաւակողմ և կոնաձեւ դանգուած մը ցոյց տալով, որ ծովուն մէջտեղը կը բարձրանար, գեղեցիկ կապոյտ երանգով մը գունաւորուած։

— Այդ կղզիին անունը ինչ է, հարցուց Ֆրանց։

— Մոնթէ-Քրիսթօ, պատասխանեց Լիվորնցին։

— Բայց արտօնութիւն չունիմ այդ կղզիին մէջ որս ալու։

— Ձեր վսեմութիւնը արտօնութեան պէտք չունի, քանի որ կղզին ամայի է։

— Ա՜հ հեռաքրքրաշարժ բան է Միջերկրականի մէջտեղը ամայի կղզի մը տեսնելը, բաւ երիտասարդը։

— Բնական բան մըն է, վսեմափայլ աէր։ Այդ կղզին ժայռերու զանգուած մըն է. իր բովանդակ տարածութեան մէջ թերեւս մէկ լծիար մշակելի հող չկայ։

— Որո՞ւ կը պատկանի այդ կղզին։

— Թոսքանայի։

— Ինչ կայ հոն։

— Հազարաւոր վայրենի այծեր։

— Որոնք քարեր լիզելով կը ապանին, բաւ Ֆրանց թերահաւատ ժպիտով մը։

— Ոչ, բայց առանց մէջտեղ ածող թաւուտները, մրտենիները և հեղմիները ճարակելով։

— Բայց ո՞ւր պիտի պառկիմ։

— Դեռանին վրայ, քարայրներուն և կամ նաւակին մէջ, ձեր վերարկուին տակ։ Մնաց որ, եթէ Ձեր Վսեմութիւնը կը փափաքի, որսորդութենէն յետոյ կը բերանք ճամբայ ելլել։ Ձերդ վսեմութիւնը գիտէ թէ, գիշեր կամ ցերեկ, կրնանք առաջապով յառաջանալ, և եթէ ան ալ չըլլայ՝ թիեր ունինք։

Եւ օրովհետեւ Ֆրանց բաւական ատեն ունէր՝ իր ընկերոջ միանալու համար, և հոսքի մէջ ալ ընկաբան մը վարձած էր, այդ առաջարկը ընդունեց՝ առաջին որսորդութեան վրէժը հանելու նպատակաւ։

Ֆրանցի հաստատական պատասխանին վրայ, նաւավարները իրենց մէջ քանի մը խօսք փոխանակեցին ցած ձայնով.

— Էֆ, ինչ կայ նորէն. անկարելիութիւն մը ծագեցաւ միթէ, հարցուց Ֆրանց։

— Ոչ, բայց առանց մէջտեղ ածող թաւուտները, մրտենիները և հեղմիները ճարակելով։

— Բայց ո՞ւր պիտի պառկիմ։

— Դեռանին վրայ, քարայրներուն և կամ նաւակին մէջ, ձեր վերարկուին տակ։ Մնաց որ, եթէ Ձեր Վսեմութիւնը կը փափաքի, որսորդութենէն յետոյ կը բերանք ճամբայ ելլել։ Ձերդ վսեմութիւնը գիտէ թէ, գիշեր կամ ցերեկ, կրնանք առաջապով յառաջանալ, և եթէ ան ալ չըլլայ՝ թիեր ունինք։

Եւ օրովհետեւ Ֆրանց բաւական ատեն ունէր՝ իր ընկերոջ միանալու համար, և հոսքի մէջ ալ ընկաբան մը վարձած էր, այդ առաջարկը ընդունեց՝ առաջին որսորդութեան վրէժը հանելու նպատակաւ։

Ֆրանցի հաստատական պատասխանին վրայ, նաւավարները իրենց մէջ քանի մը խօսք փոխանակեցին ցած ձայնով.

— Էֆ, ինչ կայ նորէն. անկարելիութիւն մը ծագեցաւ միթէ, հարցուց Ֆրանց։

— Ոչ, բայց առանց մէջտեղ ածող թաւուտները, մրտենիները և հեղմիները ճարակելով։

— Բայց ո՞ւր պիտի պառկիմ։

— Դեռանին վրայ, քարայրներուն և կամ նաւակին մէջ, ձեր վերարկուին տակ։ Մնաց որ, եթէ Ձեր Վսեմութիւնը կը փափաքի, որսորդութենէն յետոյ կը բերանք ճամբայ ելլել։ Ձերդ վսեմութիւնը գիտէ թէ, գիշեր կամ ցերեկ, կրնանք առաջապով յառաջանալ, և եթէ ան ալ չըլլայ՝ թիեր ունինք։

Եւ օրովհետեւ Ֆրանց բաւական ատեն ունէր՝ իր ընկերոջ միանալու համար, և հոսքի մէ